

Művelődés – Népfőiskola – Társadalom

A MAGYAR NÉPFŐISKOLAI TÁRSASÁG KIADVÁNYA – 2013/3

„Jobb polgárt, jobb hazafit, s jobb embert nevelni, ez a népfőiskola célja” (Móricz Zsigmond)

NÉPFŐISKOLA 1992

**Száz éve született
Benda Kálmán**

**25 éves
a Magyar Népfőiskolai Társaság**

**Magyar-német
két jó barát...?**

Válogatott körkép

Tartalom

Száz éve született Benda Kálmán	1
Benda Kálmán: A Tatai Népfőiskola	2
Benda Kálmán és a népfőiskola	5
Egy élet a magyar népfőiskola szolgálatában	7
A szellemi méltóság és az emberi tisztesség példaképe	7
Élethosszig tartó tanulás mindenkinek: regionális és globális törekvések	8
Javulás alig...	10
A népfőiskoláról	11
Prof. Dr. Sári Mihály: Életutat átfonó szál, a népfőiskola	14
Népfőiskolai emlékeimből	16
A kezdeti gyergyói kapcsolatokról	18
Honismereti Népfőiskola Erdélyben	20
A Pócsmegyeri Sziget Népfőiskola története	21
Tíz éve történt: hivatalos szakfelügyeleti vizsgálata az MNT-nél	22
Válogatott körkép a Magyar Népfőiskolai	
Társaság és tagszervezeteinek jelenlegi programjairól	24
Súlyos alapképzettségi hiányok veszélyeztetik a jövő versenyképességünket	28

A Magyar Népfőiskolai Társaság folyóirata

Felelős kiadó az MNT elnöksége
Felelős szerkesztő: Dr. Szigeti Tóth János
Szerkesztő: Mihályfi Márta
Tördelőszerkesztő: Kit Bt.
Készült a Bonex-Press nyomdában

Szerkesztősége: 1011 Budapest, Corvin tér 8.
www.nepfoiskola.hu
mnt@nepfoiskola.hu

ISSN: 1218-1455

A kiadvány megjelenésének támogatója:
Nemzeti Kulturális Alapprogram

Száz éve született Benda Kálmán

*történész, Széchenyi-díjas akadémikus,
a 25 éve alapított Magyar Népfőiskolai Társaság első elnöke*

Nagyváradon született 1913. november 27-én. Édesapja honvéd ezredes, a Ludovika Akadémia tanára, édesanyja Nagyváradon a királyi tábla elnökének leánya volt.

1919-ben költöztek Budapestre. A Lónyay utcai Református Gimnáziumban érettségizett, a Pázmány Péter Tudományegyetem történelem-földrajz szakán szerzett tanári és bölcsészdoktori oklevelet 1937-ben. A cserkészlet, majd az Eötvös Kollégium formálta jellemét, tette még alaposabbá a tudását. 1937-38-ban Bécsben, Berlinben és Párizsban ösztöndíjasként szélesítette látókörét.

1938-tól Magyary Zoltán jogászprofesszor, a Közigazgatás-tudományi Intézet vezetője a Komárom vármegyei táj- és népkutató műhelyébe vitte. Felméréseik szerint hiába kezdeményezett sok új dolgot az Intézet, hiába van meg a jóakarata a faluban, ha nincs megfelelően fölkészült személy, aki a helyi szervezést, irányítást, a dolgok vitelét kézbe vegye. Olyan tehetséges, tanulni és dolgozni akaró falusi fiatalokat kell képezni, akikre hallgatnak a társaik.

Az ország első nem egyházi népfőiskolája, a Benda Kálmán által vezetett Tatai Népfőiskola (1940-44) arra vállalkozott, hogy emelje a parasztságunk szaktudását és műveltségét, egyben emelje emberi öntudatát és önértékét. Úgy válogatták meg a résztvevőket, hogy a megye minden része legyen képviselve (a Felvidékről visszacsatolt Csallóköziek is), mégpedig vallási, nemzetiségi és társadalmi különbségek szerint is.

A tantárgyak fele-fele részben oszlottak meg a praktikus célt szolgáló gazdasági tantárgyak és az általános műveltséget táplálók között.

Benda Kálmán együtt lakott a népfőiskolásokkal, akiknek magyar történelmet és szociológiát tanított. Alkalmanként vendéglelőadókat is hívtak: pl. Öveges József fizikust, Veres Péter, Kovács Imre, Erdei Ferenc, Darvas József népi író, Csiky János kertészmérnök, főiskolai tanárt.

A tanfolyam elvégzése után sem hagyták magukra a népfőiskolásokat. Ők hozták létre a megyében a gazdaköröket, a földbérlet szövetkezeteket, irányították a talajjavítási munkálatokat, kezdeményezték az állatok törzskönyvezését, szervezték a vándorkönyvtárakat.

Benda Kálmán a tatai tapasztalatokat számos lapban, folyóiratban tette közzé és megjelentetett 1940-ben egy Népfőiskolai útmutató című kiadványt is. Eközben óraadó tanár volt a Lónyay utcai Református Gimnáziumban és segédfogalmazó a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumban. 1942 és 44 között Teleki Pál Tudományos Intézetének munkatársa volt. Majd másfél évig katonai szolgálatot teljesített Erdélyben, az Alföldön és a Felvidéken.

1945 és 1949 között a Pázmány Péter Tudományegyetemen török kori magyar történelmet oktatott, egyúttal előbb a Történettudományi majd a Kelet-európai Tudományos Intézet igazgatóhelyettese volt. 1949-ben politikai okokból menesztették. Alkalmi munkákból élt.

1950-től a Dunamelléki Református Egyházkerület levéltárosaként létrehozta a Ráday Múzeumot, a Biblia Múzeumot és több

(1913. november 27. – 1994. március 13.)

vidéki egyházi gyűjteményt (éremtárat, grafikai gyűjteményt, fejfatemetőt).

1957-től a Magyar Tudományos Akadémia Történettudományi Intézetének munkatársa, majd főmunkatársa, osztályvetője, tudományos tanácsadója, 1987-től nyugdíjasként is. 1993-tól a Károli Gáspár Református Egyetem alapító rektora.

Tudományos fokozatai: 1946. egyetemi magántanár, 1961. a történettudományok kandidátusa, 1979. doktora, 1990 a Magyar Tudományos Akadémia levelezőtagja, 1991. a MTA rendes tagja.

Elismeréseiből:

- 1988. a budapesti Református Teológia díszdoktora,
- 1990. a Francia Pálmarend tisztí fokozata,
- 1992. Széchenyi-díj a történettudomány kiemelkedő műveléséért és népszerűsítéséért,
- 1992. Szent-Györgyi Albert-díj.

Mindig az érdekelte a történelemben, amikor valamilyen rendkívüli dolog történt. Ezért foglalkozott kiemelten a Bocskai és a Rákóczi szabadságharccal, valamint a jakobinus mozgalommal. Mintegy húsz kötetnek volt szerzője, társszerzője vagy szerkesztője, s több száz kisebb – nagyobb rangos tanulmányának (olykor külföldi folyóiratokban is) az írója.

Sokat tett a történelmi ismeretek népszerűsítéséért is. Ha hívták a legkisebb falvakba is tartott előadást. Széles körben ismertté az Olvastam valahol című rádiós sorozatával vált, valamint az ország sok könyvtárát és levéltárát bemutató Emlékezzünk régiekről című televíziós műsoraival.

Több mint tizenöt hazai és nemzetközi tudományos vagy társadalmi egyesületnek, szerkesztőségnek volt a tagja, többnek a vezetője is.

Első elnöke volt az 1988-ban megalakult Magyar Népfőiskolai Társaságnak, valamint a Pro Renovanda Cultura Hungariae alapítványrendszer a Népfőiskolai Mozgalomért Szakalapítványának.

1979 májusában részt vett az akkor még élő tanártársaival (Kiss István, Kőrössy József, Lovász János, Szaniszló József) a Tatai Népfőiskola alapításának 40. évfordulóján rendezett találkozón, sőt előadást is tartott. Erre eljöttek több mint harmincan az egykori 7 tanfolyam 165 végzett hallgatója közül. Többen említették, hogy életük egyik legszebb időszaka az a néhány hét volt, amelyet itt töltöttek a Tatai Népfőiskolán. Nem csupán a tudásuk növekedett, hanem látóköriük és öntudatuk is.

Öröm volt tapasztalni, hogy miközben kölcsönösen tegeződtek, a közvetlenség és szereteten is átsugárzott a tisztelet, amellyel körül-

vették a közben nemzetközi hírű akadémikussá emelkedett egykori tanárukat.

Benda Kálmán egy 12 napos franciaországi előadókörútról hazatérve, 1994. március 13-án, a Ferihegyi repülőtéren hunyt el. A Farkasréti temetőben nyugszik (6/2 – 1 – 110).

Emlékét őrzi –többek között– a Dunamelléki Református Egyházkerület Benda Kálmán-díja, Tatán az egykori népfőiskola egyik helyszínén (Kocsi u. 20.) emléktábla, valamint 2013 novemberében a budapesti és a tatai Benda Kálmán Emlék-konferencia.

dr. Kálmán Attila

Benda Kálmán: *A Tatai Népfőiskola*

1940 őszén indult a Tatai Népfőiskola, a tóvárosi öreg malom melletti épületben. Az első évben ez mindössze kéthetes volt. A következő tanfolyam már négyhetes, a harmadik hathetes és 1943-ban már két hónapos.

A Tatai Népfőiskolát a Magyar Közigazgatástudományi Intézet igazgatója, Magyar Zoltán indította el, és vezetését rám bízta. A népfőiskola hallgatóit Komárom megye minden részéből hívtuk be, a Duna jobb partjáról csakúgy, mint a csallóközi részéről. A megye egy kicsit az ország helyzetét tükrözte. Voltak iparilag fejlett részei, amelyeknek települései előtt jártak az ország átlagnak, és voltak elmaradott mezőgazdasági falvak, olyanok, amelyek országosan is hátul kullogtak.

A megye lakosságának nagy többsége paraszti foglalkozást űzött. Ugyanakkor a bányáipar talán országosan legnagyobb vállalkozása, a Magyar Általános Kőszén RT., szintén a megyében volt. Az északi részen többnyire kisgazdaságokban, nemegyszer törpebirtokon folyt a termelés, a déli részen hatalmas nagybirtokok, többségükben hitbizományok uralkodtak. Az utak jó része szinte járhatatlan volt, ősszel és tavasszal a falvak többsége megközelíthetetlenül vált. Jó ivóvíz csak elvétve akadt, villany sem volt mindenütt, s a házak egy része is egészségtelen volt. A paraszti termelés alacsony színvonalú volt, a kisbirtok jövedelméből alig lehetett szerezni, mert a nagybirtok zárta körül a falvakat. A falusi lakosság nagy részének nem volt földje, napszámos sorban élt. Ha

volt munkája, többnyire éhbéért dolgozott, gyakran azonban munka sem akadt. A paraszti lakosság műveltsége, szakmai tudása és látóköre, ahogy az egész országban, itt is alacsony volt. Magyarországon híres iskolák működtek évszázadok óta, de a parasztság tudásának és látókörének emeléséért valami kevés történt. Ahhoz, hogy a parasztság, a falvak saját körülményeik között előreléphessenek, hogy a lehetőségekkel élni tudjanak, látókörré, műveltségre és szaktudásra volt szükségük.

Amikor a Közigazgatástudományi Intézet abból a megfontolásból, hogy a közigazgatásnak kötelessége a lakosság életkörülményeinek megjavulását elősegíteni, elindította kísérleteit Komárom megyében, akkor már az első napokban kiderült, hogy a legszebb tervek is elakadnak, mert nincs ember, aki valóra váltsa őket. Hiába kezdeményez az intézet, hiába van meg a jóakarát a tudós értelmiségiekben és a készség a faluban, semmi nem történik, ha nincs, aki a helyi szervezést, az irányítást, dolgok intézését kézbe vegye. Nincs – nem azért, mert a falu nem érzi ennek szükséges voltát –, hanem azért, mert nincs meg hozzá a kellő felkészültsége. Ehhez járult, hogy a két világháború közti évtizedekben egyre jobban felbomlottak a falusi közösséget összetartó kötelékek. A falu közvéleménye úgy érzékelte. Hogy parasztnak lenni megvetett sors, helyzete kilátástalan, jövője reménytelen; csak egy út van: a menekülés. És menekültek a városokba altisztnak, postásnak, vasutasnak. A legértékesebb fiatalok hagyták ott a falut.

A Tatai Népfőiskola elsődleges célja az volt, hogy ezen a reménytelenségen próbáljon segíteni. Emelni akarta a parasztság szaktudását és műveltségét, egyszersmind emberi öntudatát és önértéket. Ez utóbbira talán még nagyobb szükség volt, mint szaktudásra.

A Tatai Népfőiskola szervezőinek meg kellett küzdeniük bizonyos konzervatív fölfogással. Korábban is csak egyházi népfőiskolák voltak és akadtak, akik megkérdőjelezték, vajon egy nem egyházi intézmény biztosítani tudja-e az egységes erkölcsi és világnézeti nevelést. Ma már nehéz elképzelni az akkori időket, amikor a felekezeti ellentétek és különbségek olyan jelentősek voltak, hogy egyesek a népfőiskolát is csak valamely felekezet szervezésében tudták elképzelni. A tatai iskola szervezői viszont azt mondták: a népfőiskolán a megye lakosságának minden rétege legyen képviselve, vallási, nemzetiségi és társadalmi különbségekre való tekintet nélkül. Az első hallgatókat még meglehetősen ötletszerűen válogattuk ki, személyi ismeretség alapján vagy helyi ismerősök segítségével. A feltétel az volt, hogy népfőiskolás csak az lehet, aki leszolgálta katonai idejét, és lehetőleg nem idősebb 30 évesnél. A második tanfolyamtól kezdve már a volt népfőiskolások ajánlása volt a döntő. Mindvégig olyanokat igyekeztünk beszervezni, akik akartak és tudtak is tanulni, akikben élt a felelősség a közösség iránt, akik vállalták a munkát, és föltehető, hogy otthon majd hallgatnak is rájuk.

A résztvevők életkora tehát általában 25-30 év között volt. Internátusszerűen

A Tatai Népfőiskola tanárainak találkozója dr. Benda Kálmán budapesti lakásán 1979. március 21-én. Balról jobbra (ülnek): dr. Kiss István, Körössy József, dr. Szaniszló József (állnak): dr. Lovász János és dr. Benda Kálmán.

laktak, különösen kezdetben – azt mondhatjuk- igen szerényes körülmények között. Egy közös szobában volt a hálóterem, ehhez csatlakozott egy tanteremféle, meg egy kis iroda, ha úgy tetszik, tanári szoba. Vendéglőbe jártunk étkezni.

Az persze hamarosan kiderült, hogy két hét nagyon rövid idő. A résztvevők mégis közössége forrtak össze, barátságok alakultak ki, kedvet kaptak a továbbképzésre, a munkára. A tananyagból csak a legszükségesebbet végezhetjük el, bár a program feszített volt. Az oktatás előre kialakított rendben, szigorú tervszerűséggel folyt. A napirend a következőképpen alakult: ébresztő 6 órakor, ½8-kor már megreggelizve ült mindenki az előadóteremben. Délelőtt is, délután is három óra előadás volt, mindegyik után megbeszélés, az előadó válaszolt a kérdésekre. Este beszélgetés a napközben hallott kérdésekről vagy vitatémákról. Minden nap legalább egy óra felolvasás: részben a magyar irodalom klasszikusaiból, részben a modern magyar irodalomból, a falukutatók munkáiból, a népi írók műveiből. A hivatalos takarodó ½10-kor volt, de nemegyszer előfordult,

hogy a késő éjszakába nyúlóan beszélgettünk.

A tantárgyak nagyjából fele-fele részben oszlottak meg a praktikus tudást szolgáló gazdasági tantárgyak és az általános műveltséget tápláló ismeretek között. A történelem „oktatása” során részletesen ismertettük a magyar parasztság történeti fejlődését, sorsának alakulását-, ezt akkor még az iskolákban sem tanították. A történeti előadásokat igyekeztünk gazdasági alapon magyarázni, ami meglehetősen nehéz volt, hiszen az átfogó magyar gazdaságtörténeti kutatások csak később bontakoztak ki.

A történelemhez szorosan kapcsolódott a magyar irodalom tanítása. A két világháború közti időben volt egy általánosnak mondható népművelési elv, amely azt állította, hogy mivel a magyar nép még éretlen gyermek, a klasszikus alkotásokat eredeti szövegekben nem érti meg, ezért úgynevezett átírásokban kell hozzájuk közvetíteni. Ilyenek készültek is Zrinyi Miklós és Madách műveiből. Ezeket a kivonatokat, átdolgozásokat, melyek gyermeki nyelven gügyögtek, és nemegyszer a lényegét is meghamisították, egyszerűen

félretettük, és mindent eredetiben olvastattunk. Igaz, az idő csak részletek feldolgozására volt elegendő, de az bizonyos, hogy ezek a részleteket mindenki megértette. Arra is törekedtünk, hogy az irodalmi alkotások történeti háttérét, keletkezési körülményeit is megmutassuk és elemezzük, rámutattunk, hogy egyes okoknak mi volt a fő kérdése, és ez hogyan tükröződött az irodalomban. Beszéltünk arról, hogy a nagy magyar problémák miért az irodalomban szólaltak meg először. A beszélgetések nemegyszer egészen magas szintűek voltak, és szinte szétfeszítették a népfőiskola kereteit.

Gazdasági vonatkozásban a korszerű állattenyésztésről, a modern talajművelésről, a többtermelés feltételeiről szóló megbeszélések talán még zártabb kapukat nyitottak ki, mint a történelmi, az irodalmi vagy a társadalmi ismeretek. Megdöbbentő volt, hogy olyan emberek, akiknek családja hosszú nemzedékek óta földműveléssel foglalkozik, akik a földműves életformába beleszülettek, alig hallottak a modern mezőgazdasági, termelési és állattenyésztési módszerekről. Ennél csak az volt meglepőbb, hogy az új

tudásanyagra milyen fogékonysággal reagáltak népfőiskolásaink. A kor hivatalos felfogása úgy vélte, hogy a magyar paraszt konzervatívizmusból nem hajlandó elszakítani a modern mezőgazdasági módszereket, ezért ragaszkodik ősei hagyományos eljárásaihoz, úgy akar gazdálkodni, ahogy a hetedik úkapja. Kár kísérletezni velük, mondta ez a felfogás-, úgysis eltaszítják azt, ami modern. A népfőiskolán kiderült, hogy ez is csak előítélet. A népfőiskolások két kézzel kaptak az újon, az iskola után is tovább képezték magukat, és a gyakorlatban is elindultak azon az úton, amely a korszerűen gazdálkodó, művelt polgár-paraszti életmódhoz vezet.

A Tatai Népfőiskola előadói szinte kivétel nélkül fiatalok voltak, alig néhány évvel voltak idősebbek a hallgatóknál. Tapasztalatuk nyilván kisebb volt, mint az idősebb szakembereké, de szempontjaik modernnek voltak, és valamennyiőjükben nagy lelkesedés élt. A népfőiskola gyakran hívott vendégelőadókat is, főként falukutatókat és népi írókat. Veres Péter, Erdei Ferenc, Kovács Imre, Darvas József és sokan mások rendszeres előadói voltak a népfőiskolának.

Még egy nagy különbség volt az országban működő számos népfőiskola és a

Tatai Népfőiskola között. A többiek a tanfolyam után hazabocsátották hallgatóikat, és körülöttük maradt minden a régiben. Nem kaptak lehetőséget, nem volt segítségük a kibontakozásban. A Tatai Népfőiskoláról a hallgatók azzal a tudattal térhettek haza, hogy szükséges változtatásokhoz kívülről támogatást kapnak. Lehetőségük volt bekapcsolódni a Közigazgatástudományi Intézet által megyeszerte kezdeményezett munkálatokban. Így Tudtak a falvakban fölbérlő, illetve – értékesítő szövetkezeteket létrehozni, a talajjavítási munkálatokhoz szakemberektől kaphattak tanácsokat, és hivatalosan intézték műtrágyavásárlásaikat. Ugyanígy szakember segítette őket az állattenyésztésben vagy más munkában. A volt népfőiskolások szervezték meg a megyében gazdaköröket, az ő kezdeményezésükre jöttek létre a vándorkönyvtárak, szerveztek külső előadók bevonásával művelődési életet-, mindezt Közigazgatástudományi Intézet rendszeres támogatásával.

A népfőiskola által képviselt törekvések szolgálatában igen jelentős volt a gazdakörök létre hívása. Az akkori lehetőségek között ez volt szinte az egyetlen fórum, ahol a parasztság összejöhett, megtárgyalhatta az ügyeit, és kialakíthatta közös

véleményét. A gazdakörök vezetője szinte mindenütt volt népfőiskolás lett. A gazdakörökhöz kapcsolódtak vándorkönyvtárak. A népfőiskola vezetősége 300-400 válogatott kötetből álló könyvtárakat állított össze, ezek faladákban járták a megyét, és télen egy-két hónapra megültek egy-egy faluban. A könyvtárat egy népfőiskolás kezelte, a kölcsönzési díj névleges volt. A könyvek egyik része szakmai vonatkozású volt, a másik szépirodalmi és általános társadalomtudományi. A könyvtárban megtalálhatóak voltak az irodalmi klasszikusai, a népi írók kötetei; az utóbbiak nemegyszer személyes ismerőseik voltak a népfőiskolásoknak.

A Tatai Népfőiskola 5 éven át működött, és 150 hallgató végzett benne. Nem nagy tömeg, de mint erjesztő kovász már használható volt. Nem sok megye volt az 1940-es években Magyarországon, amelyik ehhez hasonló, hozzáértő és felkészült fiatalemberekből álló paraszti garnitúrát tudott kiállítani. 1944-ben a Komárom megyei alispáni hivatal a Tatai Népfőiskolát hatalmi szóval bezáratta, mondván, hogy a fennálló társadalmi rend és politikai rendszer ellen izgatja a hallgatókat.

Az első tanfolyam résztvevői.

Benda Kálmán és a népfőiskola

„Nem is csak a népfőiskolát nézem.

Szemem előtt az egész magyar népművelés van,

Ebbe próbálom beleépíteni a népfőiskola célkitűzését, munkáját is.”

(Népfőiskolai Útmutató)

(...) szólnunk kell az 1983. március 17-én, Pesterzsébeten megtartott országos népfőiskolai találkozóról. Ezt a Hazafias Népfőiskolai Származási altagozat alatt rendezhették meg a volt népfőiskolák vezetői és hallgatói. A népfőiskola minden irányzata megtarthatta beszámolóját, így a tatai népfőiskola is. Az ünnepi előadást Pozsgay Imre, a Hazafias Népfőiskolai Származási altagozat vezetője tartotta. E találkozójának jelentősége abban állt, hogy ezután megalakulhattak a Népfőiskolai Baráti Körök és évenként megtarthatták találkozóikat. Szükség volt több tanácskozás után alapszabályok megalkotására. Az ilyen irányú tanácskozás fő előadója Benda Kálmán volt, aki megállapította – egyebek közt –: „A hajdanvolt népfőiskolásoknak ma is van mondani-valójuk és üzenetük a mai társadalomnak.” A továbbiakban számos fontos megállapítást tesz s ezek közül emeljük ki, hogy van értelme a népfőiskolai eszmény felélesztésének, mert az önművelésnek és a szakmai továbbképzésnek is eszköze lehet és legyen is. A közösségi és erkölcsi magatartásra szintén nagy súlyt helyezett (Császár Nagy László: Emlékmű helyett. Magyar Nemzet). Benda Kálmánnak ezen a tanácskozáson való részvétele és előadása igazolja, hogy ő változatlanul híve maradt a népfőiskolai gondolatnak hosszú évtizedek után is, mert hiszen a tataiakkal sem szakadt meg a kapcsolata és megtapasztalta, hogy a népben, a volt hallgatókban milyen mélyen megmaradt mindaz, amit a népfőiskolán átéltek.

A Népfőiskolai Baráti Körök sok helyen megalakultak, Sárospatakon, Veszprémben, Kecskeméten, Alsónyéken, Rónafőn, Nagytarcsán és Orosházán. A találkozók egy-egy többnaposak voltak, mindig egy-egy időszertű szellemi, társadalmi kérdés megbeszélésére szerveződtek és természetesen az egyéni és közösségi életéről szóló beszámolókat sem maradhattak el.

Az 1976 után, Újszászy Kálmánnak mintegy védnöksége alatt megtartott ta-

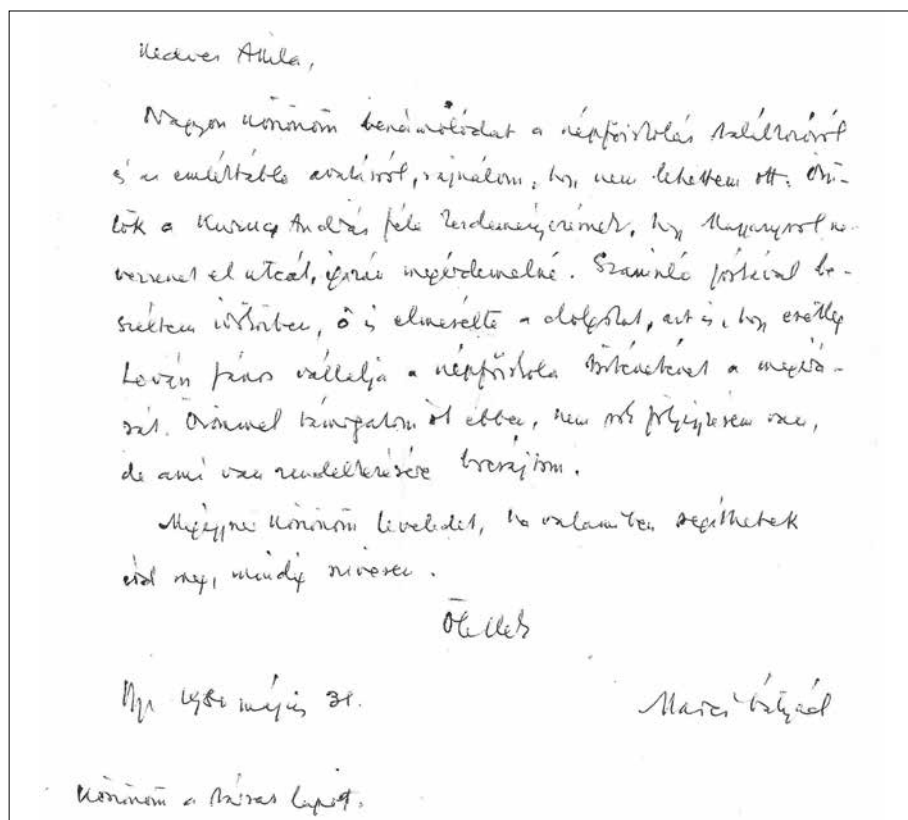
lálkozásokon külföldi előadók is megfordultak, és pedig finn, svéd és főleg dán népfőiskolai vezetők. Ilyen tanácskozáson született meg a kétévenként tartandó biennálék sorozata, és pedig azért, hogy az időszertű kérdéseknek helyet és időt adjon. Ilyen biennále volt Sárospatakon, Balatonfüreden, Veszprémben. Általában mindegyik alkalom hozott fontos döntéseket, javaslatok elkészítésére adott alkalmat. Kimondható, hogy az 1983-as országos találkozó nagy mozgást idézett elő és lassan az új népfőiskolák megindulását is lehetővé tette.

1983-tól a Magyar Népfőiskolai Társaság elnökségéig

Az 1983-as események után kétségtelenül a legnagyobb esemény a sárospataki népfőiskola megalakulásának 50 éves évfordulóján rendezett találkozó és ünnepség és természetesen az emlékkönyv kiadása. Az 1936-os indulástól 1948-ig terjedő időben a fiú- és a leánynepfőiskolások és

a szabadművelődési akadémia hallgatói és tanárai voltak együtt két napon át. Az emlékeztetéseken túl és felül új tervek is születtek. Az ünnepi gyűlésen Pozsgay Imre, a Hazafias Népfőiskolai Származási altagozat vezetője beszédet és Újszászy Kálmánnak magas állami kitüntetést adott át. A jubileumi könyv ekkor már úgy készült, hogy abban és főleg annak megjelentetésében nagy része volt a Népművelési Intézet keretében a népfőiskola kérdéseivel és az újak alapításával foglalkozóknak. Közülük többen vezetői lettek az 1988-ban megalakult Magyar Népfőiskolai Társaságnak. Így a jubileumi emlékkönyv immár Sárospatak és Budapest közös munkáját igazolja.

A sárospataki jubileumot megelőző és követő néhány évben sokakat foglalkoztatott a Norma Népfőiskola. Úgy volt, hogy a Termelőszövetkezetek Országos Tanácsa (TOT) keretében valósulhat meg ez a terv, végül a vezetőség törölte a tervek sorából. Egy újabb találkozón született meg az Új népfőiskolai gondolat terve és javaslata és ezt pecsételte meg Képes Gézának a népfőiskola-építők című költeménye.

A Sió-menti, az ádándi és még több új alakulás jelezte, hogy a kezdeményezések már nem ütköztek leküzdhetetlen akadályokba. A Siómente Népfőiskolát a termelőszövetkezet támogatta jelentős anyagi áldozattal. A sajtó, a rádió, sőt a televízió is hírt adott a kezdeményezésekről és így a széles közvélemény is foglalkozhatott a népfőiskola gondolatával. Ilyen események közben a Budapesten munkálkodók, köztük Benda Kálmán és Sz. Tóth János beadványban kértek engedélyt az illetékes minisztériumtól népfőiskolai társaság alapítására. 1987-ben ez még elutasításra talált, de 1988-ban már nem. Igen, ekkor már a Hazafias Népfront úgy tette magáévá a népfőiskola ügyét, hogy a megalakulás 1988. június 2-án megtörténhetett. Elnökké szinte magától értetődően Benda Kálmánt választották az egybegyűltek, főtitkárrá Sz. Tóth Jánost. A megalakult Magyar Népfőiskolai Társaságban helyet kaptak az egyházak képviselői és más, népfőiskolával foglalkozó testületek is. Ezzel a társaság kifejezte, hogy az 1936–1948 közötti idők népfőiskolai hagyományát igyekszik tovább folytatni úgy, hogy a változott idők igényeinek is megfelelő munkát végezhesen.

Az alakulással egyidőben nyílt meg a KALOT népfőiskolai kiállítása a Belvárosi Plébánia-templomban. A kiállítást azután több vidéki központban is bemutatták. A megnyitón Benda Kálmán is beszélt, Paskai László esztergomi érsek megnyitó beszédét követően. 1988. december 12-én nyílt meg a Protestáns Népfőiskolai kiállítás a Ráday Gyűjtemény és az evangélikus és református egyház közös rendezésében. Benda Kálmán A magyar népfőiskolai mozgalom kezdetei, Sz. Tóth János A mai népfőiskolai mozgalom és Kovács Bálint A protestáns népfőiskolák történeti értékei címmel tartott előadást. Ezt a kiállítást is több vidéki népfőiskolai központban bemutatták. Dr. Tóth Károly református és dr. Harmati Béla evangélikus püspökök mondtak megnyitó, illetve záró beszédet. Ezek a kiállítások jelezték, hogy a Magyar Népfőiskolai Társaság Benda Kálmán elnöksége idején az egyházakkal jó együttműködést épített ki.

A Magyar Népfőiskolai Társaság megalakulása idején Glatz Ferenc volt a művelődési miniszter, és a Benda Kálmánnal való jó tudományos és személyes barátsága révén létre hozta a Pro Cultura Alapítványt s benne részt kapott a népfőiskola támogatása. Ez lehetővé tette több éven át országos pályázatok kiírását. A megpezdült népfőiskolai élet jeleként nagyon sok pályázat érkezett a társaság központjába. Benda Kálmán elnökletével ku-

Kedves Attila,

Elutazásom előtt még gyorsan válaszolok leveledre: a javított szöveget igyekszem november 26-ig eljuttatni, de nem merem biztosra ígérni. Holnap reggel ugyanis újra elutazom és csak egy hét múlva jövök haza, akkor is csak néhány napra.

Körmenői Vézának irtam. Az általa javasolt szöveget nagyon jónak találom, tehát: Ebben az épületben kezdte meg működését a tatabi Népfőiskola 1940. január 7.-én.

Sokszor köszöntelek
Budapest, 1979. november 14.

*Közelebb már nem tudtam volna adni
levelet, innen küldöm, hátraharigzol.*

Körmöcsei

Benda Kálmán

rátórium alakult és az bírálta el és értékelte a pályázatokat. Ilyen módon évenként 50–100 népfőiskola kaphatott olyan alapítványi támogatást, hogy megrendezhette tanfolyamát.

A minisztériummal együttműködve jól teljesítette feladatát a Pro Cultura Alapítvány, de az 1994-es választások után mind nehezebbé vált a helyzete, olyannyira, hogy meg is szűnt. Ennek ellenére élő a gondolat, hogy erre az alapítványi támogatásra, az Alapítvány újra élesztésével, égetően szüksége van a népfőiskolai mozgalomnak. A tervek szerint az újjáalakuló Pro Cultura Benda Kálmán nevét viseli majd!

Benda Kálmán elnöksége idején kiépült a kapcsolat a kisebbségben élő magyarokkal és előbb Erdélyben, majd Kárpátalján, sőt a Délvidéken voltak népfőiskolai konferenciák. Egyes népfőiskolák is keresték az érintkezést a kisebbségben levőkkel és a kölcsönös látogatások után meghívták a résztvevőket népfőiskolai alkalmakra.

Az ő elnöksége idején igen jelentős esemény volt a Német Szövetségi Köztársaság azon döntése, hogy a magyar népfőiskolai mozgalmat támogatni akarja. Ennek keretében állandó irodát állított fel Budapesten és Jakob Horn személyében az első igazgató számos tanácskozás megrendezését tette lehetővé anyagi támogatásával, személyes jelenlétével és előadásaival. Az ő támogatással jelenhetett meg és jelenhet meg a társaság folyóirata negyedévenként. Ugyancsak több írás, füzet, sőt könyv is részesült és részesül támogatásukban. A jó kapcsolat jele volt az is, hogy amikor Benda Kálmán a veszprémi tanácskozás alkalmával megkapta elsőként a Tessedik-kitüntetést, Jakob Horn üdvözölte és méltatta jelentős népfőiskolai szolgálatait.

A Magyar Népfőiskolai Társaság, noha anyagi vonatkozásban mindig gondokkal küzdött, a mai kor követelményeinek

megfelelően építhette ki újabb és újabb munkaterületeit. Elnöke, ha szükséges volt, tudósi és emberi tekintélyével az illetékes hatóságok előtt jól képviselte a társaság ügyeit. Kiépülhettek a regionális központok és sok önálló kezdeményezésben részt váltak. Ilyenek voltak a számítógépes, a nyelvi képzés több modern nyelvben. Külön említést érdemelnek az új nyugdíj-intézetek alapításának előkészítésére rendezett tanfolyamok. Ilyen jellegű előadások hangzottak el mind a budapesti központban, mind a vidéki gyűléseken, mint pl. Veszprémben is. Az önkormányzati választások idején több tanácskozás volt vidéki önkormányzatokkal, és számos kiadványban igyekezett a társaság segítségére lenni a polgároknak. Új könyvek sora jelzi, hogy a társaság szellemi vonatkozásban is folytatta azt, amit Benda Kálmán egész népfőiskolai munkásságában képviselt: az igényes szellemi munkát és a belőle következő igényes építő, jó gyakorlati szolgálatot.

Benda Kálmán annak ellenére, hogy igen sokfelé vállalt tisztségeket, sok testületben munkálkodott, a társaság gyűléseit pontosan vezette és tanácsaival a legnehezebb kérdésekben is utat mutatott. Minden, a népfőiskolával kapcsolatos kérdés érdekelte s a jó megoldást tőle telhetően igyekezett előmozdítani. Ilyen értelemben is jó volt vele együtt dolgozni, és jó volt hazai és külföldi képviselők körében érezni, hogy egész személyiségével ad rangot és tekintélyt az egész népfőiskolai mozgalomnak.

1994. március 13-án bekövetkezett váratlan halála az egész magyar kultúrának és benne a népfőiskolai mozgalomnak nagy vesztesége. (...)

*Kovács Bálint (az MNT tiszteletbeli elnöke): Benda Kálmán és a népfőiskola.
In: Az újrászületés krónikája. Magyar Népfőiskolai Társaság. Budapest, 1998.*

Egy élet a magyar népfőiskola szolgálatában

A veszprémi biennálén egy kötetlen baráti beszélgetés során a Német Népfőiskolai Szövetség elnökasszonya, Rita Süßmuth által a 80. születésnapjára küldött köszöntő levélről szólva a címzett Benda Kálmán a maga szerénységével megjegyezte: „Ez igazán megtisztelő, nem is nekem szól, inkább a magyar népfőiskolák múltjának, jelenének, jövőjének.” Igen, ez a mondat hűen jellemzi Benda Kálmánt, mint embert, mint a Magyar Népfőiskolai Társaság első számú vezetőjét.

Halálának híre mindnyájunkat megrázott. Élete utolsó napjait nagy szakmai hozzáértéssel és közvetlen emberi magatartásával tette elevenné a magyar népfőiskolák tevékenységét. A negyvenes évek elejétől munkásságának jelentős

részét a népfőiskoláknak szentelte. Mihelyt a politikai változások lehetővé tették, azonnal hozzájárult a népfőiskolák „újraélesztéséhez”.

Erkölcsei és emberi nagysága mindnyájunknak utat mutatott a mindennapi munkánkban. Megtisztelve érezhették érezhetik magukat azok, akiket barátai közé fogadott.

Benda professzor úr távozása nagy veszteség a Magyar Népfőiskolai Társaság számára, ugyanakkor azt a kötelezettséget is jelenti mindannyiunknak, hogy az ő szellemében dolgozzunk tovább.

Jakob Horn

a Német Népfőiskolai Szövetség
Budapesti Irodája igazgatója

A szellemi méltóság és az emberi tisztesség példaképe

„...„Felelősek vagyunk” – írta huszonöt évesen, amikor a „hárommillió koldus országában” határozta meg az értelmiségi fiatalok feladatait. Ezért kapcsolódott be a falukutató mozgalomba, s ezért lett életre szólóan a népfőiskolai képzés elkötelezettje. Azon munkálkodott, hogy a nemzet többségét alkotó parasztságból művelt, az ország dolgaiban részt vállaló, a saját ügyeiket önállóan intéző egyéneket, közösségeket teremtsenek.

Tudjuk, a történelem viharai hosszú-hosszú évtizedekig gátolták ez irányú tevékenységét. A nyolcvanas években, a népfőiskolák újbóli elterjedésének idején a közművelődési-népnevelői tevékenysége is lendületet vett. Felismerte: bár a világ és Magyarország az utóbbi évtizedekben megváltozott, az a cél, amit még fiatalon tűzött ki maga elé, a jelenben is aktuális. Talán ezért is vállalta el a Magyar Népfőiskolai Társaság elnöki tisztségét, a tapasztalataival így tudott leginkább hozzájárulni a fejlődéshez.

Ha hívták, a legkisebb faluba is elment történelmi előadásokat tartani. Egyszer azt mondta, azért tekinti ezeket az alkalmakat fontosnak, mert csak tiszta történelmi tudatra lehet egészséges jelent és jövőt építeni, azt a múlt megismertetésével közvetlenül alakítani. Ehhez nemzetközi rangú történészi munkája és szakmai elismertsége biztosított hátteret.

Benda Kálmán elhivatottsága, szakmai felkészültsége mellett emberi tulajdonságai miatt is példakép mindannyiunk számára. A szellemi méltóság és az emberi tisztesség képviselője volt ő közöttünk.

Most, amikor a Magyar Népfőiskolai Társaság tagsága és vezetősége, sok-sok jó barát, tanártárs nevében búcsúzunk a mi Marci bácsinktól, azzal a fogadalommal tesszük, hogy emlékét megőrizzük és ápoljuk.

Sz. Tóth János

a Magyar Népfőiskolai Társaság titkára
(Megjelent 1994-ben, Benda Kálmán halálakor)

Benda Kálmán, történész, egyházi, társadalmi tisztségei, kitüntetései:

- a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja
- a Filozófiai és Történettudományok Osztálya elnöke
- a Károli Gáspár Református Egyetem rektora
- a Dunamelléki Református Egyházkerület Ráday-gyűjteményének igazgatója
- a Budapesti Református Theológiai Akadémia díszdoktora
- az MTA Történettudományi Bizottságának elnöke
- az MTA Történettudományi Intézete ny. tudományos tanácsadója
- a Magyar-Francia Történész Vegyesbizottság elnöke
- a Magyar-Román Történész Vegyesbizottság elnöke
- a Magyar Történészek Világszövetségének elnöke
- a Magyar Történelmi Társulat választmányának tagja
- a Magyar Népfőiskolai Társaság elnöke
- az Ómagyar Kultúra Baráti Társaság elnöke
- a Pro Renovanda Cultura Hungariae Alapítvány a Népfőiskolákért Szakalapítvány elnöke
- az 1956-os Forradalom Kutatóintézete nemzetközi kuratóriumának társelnöke
- a Johannita rend lovagja
- a párizsi Robespierre Társaság elnökségi tagja
- a Széchenyi-díj, a Szent-Györgyi-díj, a Pro Renovanda Cultura Hungariae Alapítvány díja, a francia Pálmarend tiszti fokozata és a Tessedik Sámuel Népfőiskolai Díj kitüntetettje

Élethosszig tartó tanulás mindenkinek: regionális és globális törekvések

A Magyar Népfőiskolai Társaság alapításának 25. évfordulója alkalmából

Rövid történeti áttekintés

Magyarországon a népfőiskolák jelentősebb részét a Magyar Népfőiskolai Társaság (MNT) mint ernyőszervezet fogja össze, amely 2013-ban ünnepli alapításának 25. évfordulóját.

Németországban a népfőiskolák ernyőszervezete az 1953-ban alapított Német Népfőiskolai Szövetség (DVV, Deutscher Volkshochschul-Verband), amelynek tagjai a tartományi szövetségek. A DVV Nemzetközi Együttműködési Intézetét 1969-ben hozták létre a nemzetközi együttműködési kapcsolatok kiterjesztése és megerősítése érdekében.

Mindkét szervezet esetében a helyi szintet képviselő szervezetek szakmapolitikai, szakmai és szervezeti fejlesztések segítségével igyekeznek javítani a fiatalok és felnőttek tanulási lehetőségein, és előmozdítani az élethosszig tartó tanulást.

Amagyar és német népfőiskolák egyaránt jelen vannak az európai felnőttképzési színtéren, amelyet a szintén 1953-ban alapított Európai Felnőttképzési Szövetség képvisel (EAEA, European Association for the Education of Adults). Mind az MNT, mind a DVV az EAEA tagszervezete. A kezdeti, apró lépéseket követően az EAEA erős, elismert, befolyásos szervezetté fejlődött, mára több mint 100 tagszervezete több mint 40 országot képvisel. Ebben a fejlődésben jelentős szerepet játszott az MNT, hiszen elnöke, Szigeti Tóth János, az EAEA meghatározó fejlődési szakaszában volt az európai szervezet elnöke is.

Az EAEA egyik testvérszervezete az 1964-ben létrehozott Ázsiai és Dél-Csendes-Óceáni Felnőttképzési Iroda (ASPBAE, Asia South Pacific Association for Basic and Adult Education), amely jövőre ünnepli fennállásának 50. évfordulóját. Megszületésekor a DVV is bábáskodott, a DVV Nemzetközi Együttműködési Intézete pedig immár 35 éve dolgozik együtt az ASPBAE projektirodával. Az ASPBAE szintén jelentős szerepet játszik a felnőttképzési szakmapolitika, érdekképviselet, szervezetfejlesztés, kutatás és képzés területén. Jelenleg több mint 200 tagszervezete több mint

40 országot képvisel. A civilszervezetek globális szintű felnőttképzési kezdeményezéseit előmozdító, szintén 1973-ban alapított Nemzetközi Felnőttképzési Tanácsban (ICAE, International Council for Adult Education) mind az EAEA, mind az ASPBAE meghatározó szerepet játszik. Az 1972-ben Tokióban az UNESCO által rendezett III. Nemzetközi Felnőttképzési Konferencián (CONFINTEA, Conference for Adult Education) a résztvevők megállapították, hogy a kormányok szép számmal jelen voltak az eseményen, ám a megvalósítás szintjén jelentős szerepet játszó nem kormányzati szektor korántsem rendelkezett ilyen erőteljes képviselettel. Így jött létre az ICAE, amely a kezdeti apró lépések után egyre erősödő, sokszínű, a felnőttek jobb tanulási lehetőségéért küzdő szervezetté alakult.

Az MNT ebben a szervezeti kontextusban működik, ebbe a felnőttképzési családba tartozik. E család tagjai minden bizonnyal csatlakoznak hozzám, amikor az MNT számára a legjobbakat kívánom az elkövetkezendő évekre.

És most – a PIAAC-felmérés után?

A közelmúltban rendkívül érdekes és fontos tanulmány jelent meg. Az OECD (Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet) több éve dolgozik a felnőtt korú lakosság kompetenciáját mérő vizsgálatán, az ún. PIAAC-programon (PIAAC, Programme for the International Assessment of Adult Competencies). Az egyszerűség kedvéért sokszor „PISA felnőtteknek” elnevezéssel utalnak rá. A nemzetközi tanulói teljesítménymérés, vagyis a PISA-program (PISA, Programme of International Students Achievements) keretében középiskolás diákok készségeit méri és hasonlítja össze az írás-olvasás és egyéb műveltségi területen. A magyar és a német diákok szorosán egymás mellett a középmezőnyben, az élmezőnytől leszakadva teljesítenek.

Skilled for Life? Key Findings from the Survey of Adults Skills (Megfelelő kompetenciák az életben való boldoguláshoz? A felnőttek kompetenciáját mérő felmérés

kulcsfontosságú megállapításai) címmel nemrég tették közzé a PIAAC-program eredményeit, majd néhány nap múlva az EAEA a PIAAC-felmérés eredményére reagálva ajánlásokat (EAEA Statement on PIAAC Results) fogalmazott meg. A felmérés eredménye esetenként meglepő, sok esetben a tovább- és felnőttképzésben érdekelt számára drámaian komoly. A felmérésben többek közt megállapították, hogy „az EU felnőtt korú lakosságának megközelítőleg 20%-a elégtelen írás-olvasási és számolási kompetenciákkal rendelkezik”; „a kompetenciák szintje és eloszlása jelentős mértékben eltér országok közötti, országon belüli és generációk közötti összehasonlításban. Az EAEA nyolc ajánlást tett, amelyek röviden a következők:

1. Kormányzati befektetés a felnőttkori tanulásba
2. A nem formális tanulás egyéni és társadalmi hasznát hangsúlyozó európai és nemzeti szintű kampányok elindítása
3. Alapkészség-fejlesztés civilszervezetekkel szorosan együttműködve
4. „Egy képzettségi szinttel feljebb” (‘One step up’) felnőttképzési kezdeményezés
5. A felnőttképzés potenciális szerepének elismerése (személyes és társadalmi) válság időszakában
6. Koherens élethosszig tartó tanulási rendszerek kialakítása
7. A kielégítő érdekképviselettel nem rendelkező csoportok bevonása
8. Együttműködés a különböző szintű érdekeltel közötti egyidejű, koherens fellépés érdekében

A PIAAC-program és annak megállapításai, csakúgy mint az ajánlások globálisan fontosak az ICAE számára, regionálisan pedig Európa és Ázsia, tehát az EAEA és az ASPBAE számára; a közeljövőben nem hanyagolhatók el sem a szakmapolitika, sem a gyakorlati cselekvés szintjén. Milyen szerepet vállalhat ebben az MNT és a DVV?

Oktatás 2015 után

A felnőttképzésben nemzeti, regionális és globális szinten dolgozó szakemberek

számára sok szempontból mérföldkőnek számít 2015:

- Millenniumi fejlesztési célok (MDG8) vége a 2000–2015 közötti időszakban
- Az Oktatás Mindenkinek (EFA) vége a 2000–2015 közötti időszakban
- CONFINTEA VI, a belémi cselekvési terv köztes monitorizálása a 2009–2021 közötti időszakban

Sokféle folyamat vette kezdetét: vitákat, konferenciákat szerveznek, weblapok készülnek az eddig elért eredmények elemzésére, és annak megvitatására, milyen lépéseket kell tennünk a jövőben. Összességében világossá vált, hogy a nyolc millenniumi fejlesztési cél eddig többségében nem teljesült a déli félteke sok országában, és 2015-ig nem is teljesíthetők. Az indikátorok alapján ugyanez mondható el az Oktatás Mindenkinek (EFA) 6 kítűzött céljáról is: többnyire sokkal nagyobb erőbedobás szükséges. Ez különösen igaz a fiatalok és felnőttek oktatásával, alap- és továbbképzésével, kompetenciafejlesztésével kapcsolatos 3-4. számú célok esetében.

Számos érvelés sorakoztatnak fel azt hangsúlyozva, hogy ismét globális célokat kell megfogalmaznunk, de az egyes országok és/vagy helyi adottságoknak megfelelő célokkal és indikátorokkal.

A CONFINTEA-val kapcsolatosan idén szeptemberben megjelent az új GRALE-jelentés (Globális jelentés a felnőttkori tanulásról és felnőttképzésről/Global Report on Adult Learning and Education), amely bemutatja, mit sikerült a brazíliai Belém-ben – a 2009-ben megrendezett CONFINTEA VI helyszínén – elfogadott cselekvési tervből megvalósítanunk, és mire szükséges a továbbiakban összpontosítanunk.

Úgy tűnik, egyetértés van abban, hogy a különböző programok (agendák) megvalósítása mit igényel:

- Az iskolai oktatás, a képzés és tanulás minden aspektusát átfogó oktatási-fejlesztési irányokat
- Fejlesztési programokat, amelyek megvalósításában az oktatás elengedhetetlenül szerepet kap

A korábban kítűzött millenniumi és EFA célokat sok bíráló érte, amiért a szűk értelemben vett általános iskolai oktatásra szorítkoznak, és a fiatalok és felnőttek tanulási és képzési igényeit többnyire figyelmen kívül hagyják, jóllehet az EFA 3-4. célkitűzései kimondottan rájuk irányulnak.

Sajnos a jelenleg folyó viták és folyamatok szintén arra utalnak, hogy az új EFA-célok ismét elsősorban a gyerekek iskoláztatására összpontosítanak. A 2013 márciusában Dakarbán megren-

dezett konferencia prioritásai is ebbe az irányba mutatnak: „Nagyobb hangsúly helyezendő az oktatás minőségére és annak mérési módszereire; az oktatáshoz való egyenlő hozzáférés biztosítása hátrányos helyzetű gyerekek számára; a középiskola első három évében elvárható tevékenységek meghatározása.” Ennek ellenére nagy előrelépést jelent az, amit az eredmények összefoglalásában fogalmaztak meg: „Azonos minőségű élethosszig tartó oktatás és tanulás mindenkinek” áll átfogó oktatási célként a javaslatban, hogy „olyan világban élhessünk, amilyenben szeretnénk”.

Előre tekintve

Mivel nemzeti és regionális szinten részt veszek a 2015 utáni időszak teendőinek megvitatásában, és a globális szintű vitákat is nyomon követem, kíváncsi lennék, hogy napi munkájuk alapján és az ünnepi alkalom közeledtével mit gondolnak a jövőről az MNT tagszervezetei.

Az alábbiakban néhány téma és megálgalítás a szakmapolitika, szakmai elmélet és gyakorlat területéről, amelyet szívesen megvitatnék az MNT tagságával a nem túl távoli jövőben. Sok lehetőség áll előttünk, és több kérdés is felmerül:

Milyen alternatív paradigmák léteznek az oktatásban és oktatásfejlesztésben, amelyek túlmutatnak a gazdasági növekedést

szűklátókörűen szem előtt tartó megközelítésen?

Mit tudhatunk meg a „Felnőttkori tanulás tágabb értelemben vett haszna” című kutatásból, és ez hogyan kapcsolható erőteljesebben a különböző vitákhoz?

Hogyan tud ezen vitákba a nemzeti, regionális és nemzetközi szintű civil szektor erőteljesebben részt venni, és ezzel az MNT, EAEA, ASPBAE, ICAE és más szervezetek tevékenységét támogatni?

Legnagyobb sajnálatomra, nem tudok részt venni az MNT alapításának 25. évfordulóján rendezendő ünnepségen, mivel két jelentős konferencián is részt kell vennem: a DVV Nemzetközi Együttműködési Intézete és partnerei „Tanuló városok, tanuljunk együtt” címmel Hongkongban tart konferenciát, és ugyanekkor Dél-Koreában kerül megrendezésre egy másik konferencia, amely a CONFINTEA célkitűzéseinek ázsiai eredményeit veszi számba.

A DVV azonban magas szinten képviseltetni fogja magát az ünnepségen, ahol jelen lesz a DVV frissen kinevezett igazgatója, Dr. Anton Markmiller, valamint a DVV tanácsadói testületének elnöke, Dr. Dagmar Engels. A magam részéről remélem, hogy az MNT képviselőivel hamarosan, talán már a jövő évben megvitatatom a fent felvázolt kérdéseket.

Heribert Hinzen

A szerzőről

Prof.(H) Dr Heribert Hinzen

egyetemi tanulmányait Bonnban és Heidelbergben folytatta, doktori disszertációját Tanzánia felnőttoktatásáról írta. 1977-ben lett a DVV Nemzetközi Együttműködési Intézetének munkatársa, dolgozott a németországi központi irodában, majd 1996-tól kezdődően Sierra Leoneban és Magyarországon. 1999 és 2009 között a bonni Intézet igazgatója volt, majd tevékenységét Laoszban folytatta a dél- és délkelet ázsiai térség regionális igazgatójaként. Ezenkívül jelenleg Kambodzsában a phnompeni királyi egyetem oktatója, a fiatalok és felnőttek nem formális oktatása, élethosszig tartó tanulója, kompetenciafejlesztése témakörében végez összehasonlító tanulmányokat. A Pro Cultura Hungarica díj birtokosa, tíz éve a pécsi egyetem díszdoktora és vendégelőadója. Korábban az ICAE és az EAEA alelnökéeként is tevékenykedett.

Javulás alig...

Magyar-német két jó barát...?

1992 februárban írták alá *A Német Szövetségi Köztársaság és a Magyar Köztársaság közötti baráti együttműködésről és európai partnerségről* szóló szerződést. Helmut Kohl, Antall József, Hans-Dietrich Genscher és Mádl Ferenc látta el kézjeggyével. A 20 éves évfordulót 2012-ben ünnepelték, amit mérföldkőnek tekintettek a két ország kapcsolatában.¹ Ennek a szerződésnek a 23. cikkelye (2) bekezdése így szól:

„A Szerződő Felek különös jelentőséget tulajdonítanak a felnőttoktatás terén történő együttműködésnek, és kiemelten támogatják a Német Népfőiskolai Szövetség együttműködését a magyar partnerintézményekkel.”²

Egy magyar-német és angol nyelvű kiadvány beszámol arról, hogy a 80-as évektől vált intenzívebbé a magyar-német felnőttoktatási együttműködés. Elsősorban a TIT-el, majd hosszú ideig két partner játszott vezető szerepet a TIT és a Magyar Népfőiskolai Társaság. 1991-től intézményesült és kiszélesült ez az együttműködés azáltal is, hogy megnyílt a budapesti projekt iroda Jakob Horn úr vezetésével.³ Vitathatatlan tény, amit az egész felnőttoktatási szakmai közvélemény elismer Magyarországon, hogy az elmúlt 25 évben nem volt jelentősebb nemzetközi szakmai,

anyagi és erkölcsi támogatás, mint a magyar – német felnőttképzési, népfőiskolai együttműködés. A 90-es években ezt irigyelte egész Közép-Európa. A szakembercserék, a konferenciák, a tudományos kutatások és könyvkiadás páratlan módon járult hozzá, hogy felzárkózhattunk az európai, modern, élethosszig tartó tanulás gondolkörhöz és kitekintést nyertünk a külvilágra. Jakob Horn volt az „alapító” aki Bácskából származott, s mint dunai-sváb, különös baráti érzékkel közeledett hozzánk. Meg kell említeni Michael Samlowskit, Horn úr bonni helyettesét, aki szintén jelentős támogatója volt együttműködésünknek. Jakob Horn 1996-ban Pro Cultura Hungarica kitüntetést kapott. A szakmai eredményeket tekintve igen jelentős munkát végzett Heribert Hinzen, aki Horn urat követte – s egy korábbi előterjesztés nyomán – 2012-ben vehette át Magyar Köztársasági Érdemrend Középkeresztjét az Emberi Erőforrások Minisztériumában.⁴

Ma mindnyájuknak köszönetet kell mondanunk, hogy kiemelkedően hozzájárultak a német-magyar partnerségi együttműködés

elvárásainak teljesítéséhez, eredményeihez.

Mit tettünk mi?

Hogyan éltünk ezzel a lehetőséggel, hogy eredményeit tartóssá, folytonossá tegyük?

Bizony ünneprontás lenne most erre válaszolni, miközben a válasz se fekete-fehér, hiszen szakemberek százainak erőfeszítései, fejlődésük látható mérföldkövei érhetőek tetten, és német márka milliók és mérhetetlen energiák hasznosultak szakmai életünkben.

Egy közös jelentés (1997), amely a német támogatás és az együttműködés folytatása mellett érvelt a bonni minisztériumban, hangsúlyosan említette meg, hogy a fejlesztés során „a tartós és fejlődésorientált felnőttoktatás működőképes struktúráit” szükséges megeremteni. Más helyütt ezt olvassuk: „Minden jel arra vall, hogy a regionális és helyi szintű népfőiskolák az elkövetkező években a minisztériumi és parlamenti költségvetésekből rendszeres támogatást fognak kapni. A népfőiskolák helyi és regionális szinten megvalósítandó intézményesítése területén alig történt javulás”

Megerősíthetjük, hogy az azóta eltelt több mint másfél évtized alatt sem! Ez több, mint lehangoló.

De ünnepekkor nem szoktak panaszkodni. Az együttműködés és segítség nem hála kérdése. Azt ellenben fel kell vetni, vajon tudunk-e kellőképpen élni az ilyen vissza nem térő lehetőségekkel? Mert a világ mára megváltozott. Jobban magunkra vagyunk utalva és még jobban a nemzetközi közösségekre, de már másként, mint az elmúlt 25 évben.

Ilyen magabiztos terv a magyar horizonton egyelőre nem látszik.

Az 1992-ben aláírt partneri együttműködési szerződés pedig még úgy tudom érvényes.

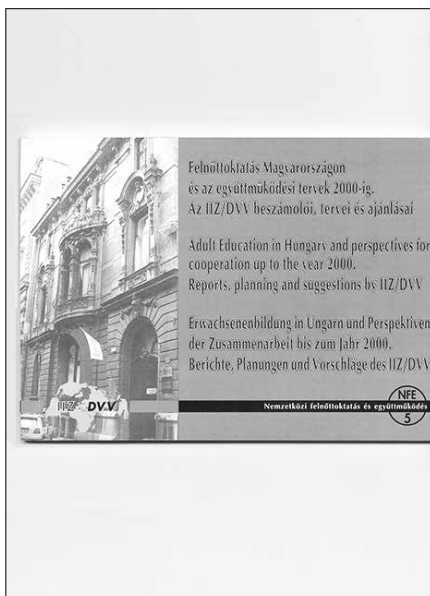
Szigeti Tóth János

¹ Der Vertrag zwischen der Bundesrepublik Deutschland und der Republik Ungarn über freundschaftliche Zusammenarbeit und Partnerschaft in Europa)

² (2) Die Vertragsparteien messen der Zusammenarbeit auf dem Gebiet der Erwachsenenbildung besondere Bedeutung bei. Sie unterstützen insbesondere die Zusammenarbeit des Deutschen Volkshochschul-Verbandes mit ungarischen Partnerorganisationen.

³ Felnőttoktatás Magyarországon és együttműködési tervek 2000-ig. Az IIZ/DVV beszámoló, tervei és ajánlásai, Budapest 1997

⁴ Lásd bővebben: Különösen öröndetes, hogy a népfőiskolák fogalmát újratanulták a feledékeny magyarok. Művelődés Népfőiskola Társadalom 2012/2. sz.31. oldal

A népfőiskoláról

A magyar népművelés történetével ismerkedve óhatatlanul találkoznom kellett a népfőiskolákkal. Ezekről persze már csak olvashattam, mert abban az időben (a 60-as, 70-es években) itthon egyetlen ilyen intézmény sem működött. Annak ellenére, hogy a 30-as évek közepétől a 40-es évek végéig a hazai népművelés legeredményesebb szinterei voltak, az 1948/49-es politikai hatalmváltás után megszüntették valamennyit, mert nem illettek bele az államilag központosított művelődéspolitikai elképzeléseibe. Már csak azért sem, mert a népfőiskolákat társadalmi szervezetek tartották fenn, jó részüket valamelyik egyház. Igaz, helyettük létesült valami hasonló: bentlakással összekötött politikai tanfolyamok formájában, amelyekre a hatalmon lévő párt vagy a szakszervezet „iskolázta be” a kádereit. Az ideológiai-politikai oktatást célzó tanfolyamokra sem a részvétel önkéntessége, sem a tananyag megválaszthatósága nem volt jellemző. Idősebb emberektől hallottam azonban a régi népfőiskolák másféle légköréről, amelyre nosztalgiával emlékeztek vissza, megemlítve, hogy ott szoktak rá a rendszeres olvasásra, művelődésre, és ott fejlődött ki bennük a közéleti érdeklődés és felelősségérzet.

Külföldi tapasztalatok

Nem véletlenül igyekeztem felhasználni néhány külföldi utamat arra, hogy megnézzem, hogyan is dolgoznak a népfőiskolák azokban az országokban, ahol – más politikai körülmények között – tovább éltek. Noha olvasmányaimból tudtam, hogy a népfőiskolák szülőhazája Dánia volt, ilyen intézményekkel először Finnországban találkoztam. 1972-ben kéthónapos ösztöndíjjal kerültem ide a felnőttképzés gyakorlatának tanulmányozására. Bár a finn népművelésnek és felnőttoktatásnak csak egyik része a népfőiskola, látogatásaim közben ezekbe is eljutottam. Minthogy a finn felnőttoktatás egészét szerettem volna megismerni, egy-egy szervezet, intézmény felkeresésére aránylag kevés időt

tudtam szánni, általában esetenként fél napot az ország több településén. Azonban e „futólagos” látogatások is érdekes tanulságokat adtak. Megtudtam például, hogy a népfőiskolák rövidebb, 1-2 hetes tanfolyamai mellett 3-5 hónapos hosszabb képzésük is van, és az állam pénzügyi támogatásának feltétele, hogy évente legalább egy hosszabb tanfolyamot kell tartaniuk, amellet az év nagy részében folyamatosan működniük kell. Az állami támogatás mértéke 70%-os volt, a többit az intézmények társadalmi szervezetek adományaiából és a befizetett tandíjából fedezték. Abban az évben a finn népfőiskolákon 5214 tanuló volt, akiket 615 főállású és 4-500 tiszteletdíjas oktató tanított. A tanfolyamok látogatottsága valamennyi társadalmi rétegre kiterjedt, a rövid kurzusok rendszerint szakmai továbbképzést adtak (ott jártamban épp a kórházi ápolóknak), a hosszabb tanfolyamokon viszont inkább fiatalok vagy nyugdíjasok vettek részt.

Emellett három „nem tipikus” tanfolyamot néztem meg: az egyik középiskolai tananyagot tanított fiataloknak, a másik szakszervezeti káderképző volt, a harmadik nemzetközi, külföldi résztvevőkkel. Csodálkozva kérdeztem meg az első típusú népfőiskola tanáraitól, miért ők tartanak középiskolai oktatást, a diákok miért nem mennek „normális” középiskolába. A válasz meggyőző volt. Itt olyan fiatalok tanulnak, akiknek a családja falun él, a városi középiskolába a rendszeres bejárás költségeit vagy az ottani lakás bérét a szülei nem tudnák fizetni. A népfőiskolán a tanulók szállást és ellátást kaphatnak, ráadásul a társaikkal történő együttélés kedvező légköre és az oktatás kötetlenebb módszerei vonzóak számukra. Noha ezért is fizetniük kell, de jóval kevesebbet, mint az előzőleg említett helyzetben, és jó tanulmányi eredményeik esetén ösztöndíjat is kaphatnak. Azt is megtudtam, hogy van egy alapozó képzésük azoknak a 16 év feletti fiataloknak, akiket előbb fel kell készíteni a középiskolai tanulmányokra; ez 8 hónapos. Itt heti 26 óra kötelező, 12 pedig választható, tehát a képzés elég in-

tenzív. A tényleges középiskolai tanulmányok ideje két éves. Itt heti 15 óra a kötelező és 15 óra választható a különböző tantárgyakból. A hagyományos iskolai tantárgyak közt népgazdaságtan, szociológiai, pszichológia, pedagógia is van, a választhatók között pedig zene, rajz, kézimunka, technika, újságolvasás, sport szerepel. Mindkét szinten szerepel a tanrendben hetenként egyszer személyes konzultáció egy tanulmányi vezetővel. A középiskolai tanulmányok lezárásakor egy 25 oldalas dolgozatot kell készíteni, a felsőfokú tanulmányokhoz hasonlóan.

A szakszervezeti iskola azért volt számomra érdekes, mert ott úgy éreztem magam, mintha Magyarországon lennék. A résztvevők melegítő öltözete, kissé teltebb testformája, középkorúsága nagyon hasonlított egy hazai szakszervezeti iskola hangulatára, noha az oktatás tartalmát és az előadások hatását itt nem ismertem meg. Más volt a légkör a külföldi résztvevőket fogadó népfőiskolán, ahol meglepetésemre egy magyar tanárral is találkoztam, aki japán feleségével telepedett le Finnországban, és angolul tanította az ide jelentkezőket. A tanulók közt nemcsak európai, hanem amerikai és ázsiai résztvevők is voltak. Itt a tananyag nagyon széles választékot kínált, amiből mindenki tetszése szerint választhatott, tehát maga állíthatta össze a tanrendjét. A kézműves foglalkozásoktól kezdve a különböző művészeti tárgyakon át a nyelvtanulásig széles körű volt a választék, a tanulás mindezekben kis csoportokban folyt.

Néhány évvel később a Német Szövetségi Köztársaságban jártam, ezúttal csak egyhetes tanulmányúton a hazai Tudományos Ismeretterjesztő Társulat küldöttségével. Noha kiderült, a német népfőiskolák nagy többsége nem bentlakásos, hanem délutáni, esti programokat kínál, találkoztunk bentlakásos intézménnyel is. Az egyik különösen érdekes programot bonyolított le akkor. Egy hét végére tizenhat éves diákokat fogadott tanáraikkal együtt, hogy gyakorolják egy

közéleti-politikai téma feldolgozását. Már a témaválasztás is szokatlan volt számunkra, nem értettük, hogy miért érdekelheti a politika ezeket a fiatalokat. Azokban a hetekben a nyugat-német sajtót – és a közéletet – erősen foglalkoztatta, hogy érdeke-e az NSzK-nak a szovjetekkel és a lengyelekkel kötendő szerződés a gazdasági együttműködésről? A társadalom megosztott volt, a szociáldemokraták igen-jére, a kereszténydemokraták nemje volt a válasz. (Ez sem volt egyértelmű; küldöttségünket egy katolikus egyházi népfőiskola tanárai szívélyesen fogadták és látták vendégül.) A népfőiskolába érkező diákokat ketté osztották, és azt a feladatot kapták, hogy az egyik csoportnak azt kell bizonyítania, hogy ez a szerződés jó az országnak, a másiknak pedig az ellenkezőjét. Ehhez újságokat és füzeteket kaptak, ezekből kereshettek érveket a vitához. A diákok kettéosztásában nem nézték, hogy ki melyik válasszal ért egyet (valószínűnek látszott, hogy még nincs is határozott véleményük erről). A lényeges az volt, hogy meggyőzően kell érvelniük a kapott feladatnak megfelelően, felhasználva az olvasmányaikból kiemelt adatokat, tényeket, érveket. Tiszteletben kellett

tartaniuk ellenfeleik érvelését, és tartózkodniuk kellett az ellenfél sértegetéséről. Másnap azután szerepcsere volt, akik előbb a pozitív választ védtek, azoknak most azt cáfolniuk kellett, és fordítva. Az értelme az volt ennek, hogy beleéljék magukat mindkét fél álláspontjába, és megértsék a velük vitázók érveit, még ha azokat – végső soron – nem is tudják elfogadni.

Azóta sokszor jutott eszembe, hogy a demokráciának ezt az iskoláját meg lehetne-e valósítani nálunk is? Közéleti-politikai vitáinkat hallva, erősen kételkedem benne. Pedig nem ártana megtanulni, talán akkor a gyűlölködés és rágalmozás is eltűnne a pártharcokból. Egyébként a hét végére korlátozódó képzés értékét ekkor más vonatkozásban is megismerhettem. Megtudtuk, hogy a bentlakásos népfőiskolák gyakran hirdetnek hétvégi szemináriumokat családok részére. Ez azt jelentette, hogy a szülők magukkal hozhatják kisgyermeküket is, akiknek az intézmény változatos programokat szervez, amíg a szülei – más felnőttekkel – előadásokat hallgatnak, filmeket néznek, kis csoportos megbeszéléseken, vitákon vannak. Egy hétvégére rendszerint egy témát hirdetnek meg, a cél annak sokféle módon történő feldolgozása. Ez a komplexitás vonzó, amit szerencsésen egészít ki

a hangulatos környezet, a színvonalas előadás és a közös társalgás, szórakozás. Azt hallottuk, hogy az ilyen hétvégi programok nagyon népszerűek, hiszen a kikapcsolódás hasznos ismeretszerzéssel párosul. A népfőiskoláknak pedig jó bevételt jelent, arról nem is szólva, hogy a tartalmasság rendezvények reklámot is jelentenek számukra. Ismét egy olyan tanulság, amin elgondolkozhatunk: csak wellness-üdüléssel, bridzs-tanfolyammal, lovas-iskolával és más hasonló szórakozási kínálattal lehet nálunk embereket rávenni arra, hogy a hét végét (vagy a hosszabb szabadság idejét) valahol eltöltsék? A közösségi tanulásra nincs nálunk igény?

Röviden érdemes kitérnem a németországi esti népfőiskolákra is, amelyek kínálatukban hasonlítanak a magyarországi művelődési házakra. Csak a programjuk jóval változatosabb, a hét minden napjára kiterjedő, s főleg a felnőtteknek szól, míg nálunk gyakoribb a gyermekek és a fiatalok részvétele. S ami ugyancsak tanulságos: a városok intézményei a környék kisebb településein is gondoskodnak programokról, még ha kisebb számban és kevesebb változatossággal is. Egy kistérség központjaként nem engedik, hogy ezek a községek ellátatlanok maradjanak. Azt nem tudtam megállapítani, hogy ez a rendszer országosan jellemző-e, vagy csak egyes helyeken (például München környékén), de nem is ez a fontos, maga a megoldás nálunk is követhető lenne – ha akarnánk.

Harmadik külföldi népfőiskolai tapasztalatom végül Dánia volt. A dán népfőiskolák szülőjeként tisztelt N. F. Grundtvig születésének kétszázadik évfordulója alkalmából részt vehettem egy ötnapos nemzetközi felnőttoktatási találkozón, Mön szigetén, Ulvshale környékén. Az erdei környezetben, a tengerparthoz közel, puritán egyszerűséggel berendezett, s mégis modern kétszintes ház valójában nemzetközi népfőiskola volt. Akkor már hét éve működött, a különböző országokból érkezők a dán társadalommal és kultúrájával ismerkedhettek, angol nyelvű tanfolyamokon vagy máskor dán fiatalok idegen országok történelmét, társadalmát és kultúráját tanulmányozhatták. Amikor mi ott jártunk (Magyarországról ketten voltunk), épp nem volt népfőiskolai tanfolyam, az épületben csak a Grundtvig eszméinek elterjedésével foglalkozó szakemberek nemzetközi találkozója kapott helyet. De valami mégis megérintett bennünket a népfőiskolák szellemiségéből: a reg-

geli program közös énekléssel kezdődött. Mindannyian kaptunk egy énekes könyvet különböző országok népdalaival, szöveg- és kottával együtt, és az ebből kiválasztott dalt énekeltek együtt. A másik ilyen sajátosság: a vacsora utáni közös beszélgetés volt a társalgóban. És a harmadik, amire ma is élénken emlékszem: az utolsó nap délutánján ellátogattunk a „szomszéd-ságba”. Ez a környéken lakó családok felkeresését jelentette. Ahová én kerültem, egy 60 holdas családi gazdaság volt, amely cukorrépa termesztésre vállalkozott, teljes gépesítéssel. Minden munkát a gazda és a felesége végzett, alkalmazott nélkül. (A növénytermesztés mellett 20 tehenet is tartottak.) A házigazda elmondta, hogy fiatal korában egy népfőiskolán szokott rá a rendszeres olvasásra, aminek a bizonyítékát a házi könyvtára is mutatta

Este a népfőiskola vacsorára látta vendégül a délutáni vendégfogadókat, és itt beszélgettünk velük. Nagy meglepetésemre a mi házigazdánk elmondta, ő ennek a nemzetközi népfőiskolának az elnökhelyettese (az elnök a helybeli körorvos, aki éppen külföldön volt). Ebben a minőségében kérdezett meg bennünket, nem akarunk hasonló népfőiskolát nyitni Magyarországon is? Ők szívesen segítenének ebben. Népfőiskolájuk egy nemzetközi hálózat központi intézménye, ilyen „európai népfőiskola” működik már Írországból, Luxemburgban, Olaszországban, Ausztriában (A nemzetközi kapcsolatok fejlesztésén belül mindegyik önállóan tervezi meg a programját) Szeretnék, ha ez tovább szélesedne, arra gondoltak, talán éppen nálunk. Minthogy ezen a nemzetközi találkozón a magyarországi Tudományos Ismeretterjesztő Társulat kiküldetésében vehettem részt, beszámoltam itthon erről az ajánlatról. A TIT Elnöksége meghallgatta, mit ajánlottak nekem, de választ nem kaptam rá. Megértettem miért, akkor (1983-ban) nálunk nem volt népfőiskola, sem magyar, sem nemzetközi. A rendszerváltás óta persze magyar már van, de nemzetközi nincs. Mintha meghaladná az erőnket. Pedig volt akkor is, később is Debrecenben külföldieknek nyári egyetem, tehát érdeklődés lehetne rá. Mi hiányzik hozzá?

Hazai lehetőségek

Már ez a vázlatos kitekintés is a külföld eredményeire elgondolkozathat bennünket, találunk-e köztük nálunk is

hasznosíthatót? Ahhoz azonban, hogy erről valamit konkrétan mondassunk, számításba kell vennünk azt a gyakori ellenvetést, mely szerint mi csak a hazai előzményekre és az ország egyes részein már megvalósult gyakorlatra építhetünk, külföldről semmit sem vehetünk át az eltérő körülmények miatt. Van ebben némi igazság, de egészében mégsem tudom elfogadni. Csak annyiban, hogy mindig meg kell vizsgálni, hogyan lehet a hazai körülményekhez alkalmazva átvenni külföldi eredményeket. Ha elutasítanánk a külföldi példát, akkor itt népfőiskola sem lehetne, hiszen az nálunk Észak-Európa mintájára alakult ki, még ha azután sajátosan igazodott is az itteni viszonyokhoz. Emellett azt is figyelembe kell venni, hogy a múlt század első felében létrejött magyarországi népfőiskolák mások voltak, mint a mostaniak. A döntő különbség egyrészt az átalakult társadalmi viszonyokban található, másrészt abban, hogy amíg akkor a népfőiskoláink bentlakásosak voltak, ma ez már nem jellemző. Ha van is ma olyan népfőiskola, amelynek megvan a lehetősége bentlakásos tanfolyam szervezésére, azt csak rövid időre, alkalmilag tudja megszervezni. Az anyagi és személyi feltételek hiánya miatt nem is gondolhat arra, hogy az év egészében, folyamatosan működjék, többhónapos képzésben fogadja a jelentkezőket. Magától értetődőnek látszik, hogy a legtöbb népfőiskolának nincs is saját intézménye, egyesületként máshol kapott termekben tarthatja meg a rendezvényeit. A bentlakásos és hosszabb idejű tanfolyamok hiánya nem pusztán mennyiségi problémát jelent, az ilyen tanfolyamokra jellemző közösségi szellem sem tud kifejlődni az alkalmilag szervezett előadásokon. Még akkor sem, ha viszonylag állandó a közönség, de az előadásos forma is inkább az előadó szakemberek aktivitására ad bőven lehetőséget, a hallgatóság kérdései és véleményei ezt csak kiegészíthetik.

Persze a népfőiskolát nemcsak formai, módszertani vonatkozásban lehet meghatározni, hanem a tartalmát illetően is. Régi népfőiskoláinkat elsősorban az jellemezte, hogy a népi, nemzeti kultúra értékeit tudatosította, és felkészítette a résztvevőket arra, hogy tájékozottak legyenek a közélet megoldására váró problémáiban. Azaz jó állampolgárok legyenek, akik élni tudnak a demokrácia lehetőségeivel. Kétségtelen, hogy ebben a mai magyar népfőiskolák is sokat tehetnek. Már csak azért is, mert

a közművelődés és a felnőttoktatás más területei mintha mellőznék az állampolgári képzést, a népfőiskolai egyesületek tehát hiánypótló szerepet tölthetnek be. Ehhez azonban tudatosan tervezett folyamatok kellene, egymásra épülő és egymást kiegészítő részekkel. Hozzá kell tenni, hogy ez nem egyszerűen tartalmi kérdés. Demokráciára szoktatni csak úgy lehet, ha a tanulás, művelődés módja is demokratikus, azaz maguk a résztvevők döntenek abban, hogy mit és hogyan tegyenek a jobb tájékozottságukért. Közösségi keretek kellene tehát a művelődési program tervezéséhez, szervezéséhez, az elért eredmények kritikus értékeléséhez, esetleg a folyamat módosításához. Szerintem mindez jóval nehezebben elérhető, mert az emberek nem szoktak hozzá, hogy a kultúrában közösen döntsék el, mit hogyan vegyenek át, egész kulturális életünk egy olyan szerkezetre épül, amelyben a kultúra-közvetítők adják át, amit tudnak, amit akarnak, és az átvevők csak közönségként lehetnek jelen. Olyan passzív közönségként, amely nem szólhat bele abba, hogy mit kap, legfeljebb távol marad attól, ami nem tetszik neki.

Ma a művelődési házak gyakorlatát hivatalosan „közösséginek” nevezik, és ezen elsősorban azt értik, hogy műkedvelő művészeti csoportjaik vannak. Kétségtelen, hogy ez is lehet bizonyos értelemben közösség, ha az összeszokottságukat nézzük, de nem úgy, hogy ezek magukat vezetnék, és nem a szakértő vezetőtől függenének. A népfőiskola közösségi jellege másképp alakulhat ki. Minthogy a programjait többnyire ismeretterjesztésnek lehet felfogni, ha annak témáit az emberi élet gondjai, nehezen megoldható problémái alapozzák meg, akkor ez már közösségi lehet. Nemcsak abban az értelemben, hogy sok ember érdekelt-ségére épít, hanem abban a vonatkozásban is, hogy ezekkel összefüggésben a tapasztalatok mozgósíthatók, tehát minden résztvevő aktívan szólhat bele abba, hogy miről beszéljenek, milyen eredményekre törekedjenek. Nem a tudományokat népszerűsíténi, hanem a tapasztalati tudást mélyíténi és szélesíténi az összefüggések feltárásával, nem mellőzve persze azt sem, hogy az egyes tudományok mit tudnak mondani minderről.

A közéleti, állampolgári témák feldolgozása közben kerülni kell a pártpolitikai szempontok alkalmazását. Ez szemellenzős egyoldalúsághoz vezet, és gyakran vált ki ordas indulatokat,

amelyek azután a közösség felbomlását idézhetik elő. Nem arról van szó, hogy figyelmen kívül hagyhatók az eszmei, politikai különbségek, de a népfőiskola akkor jár el helyesen, ha ezeket egymással összehasonlítva tárja fel az előnyeiket és hátrányaikat. Mindig úgy, hogy közben az osztársadalmi érdek legyen az elsődleges. Meg kell értetni a résztvevőkkel, az egyes irányzatok sajátos szempontjai nem arra valók, hogy az „egyedüli igazság” hirdetői legyenek, hanem arra, hogy közöttük a konszenzust szem előtt tartva, a szintézist keresve jussanak el az egyes kérdésekben az optimálisnak látszó megoldáshoz, amit esetleg később helyesbíteni is lehet.

Kérdéses, hogy ilyen közéleti, állampolgári célzatú művelődés csak a magasabb képzettségűek közt lehetséges, vagy a kevésbé iskolázottaknál is eredményessé tehető? Ha ennek a tartalma – legalább is kezdetben – kerüli az elvontságokat, és megmarad a tapasztalatok elemző vizsgálatánál, az összehasonlításukból adódó tanulságok megfogalmazásánál, akkor ezt nem kell az elit-közönségre korlátozni. Elismerhető persze, hogy egy ilyen véleménycsere irányításához nagy szakértelem szükséges, tudni kell, hogyan lehet az egyes megszólalásokat egymásra vonatkoztatni, a résztvevőket arra készíteni, hogy a fölmerülő problémák rejtett összefüggéseit felismerjék, értelmezzék, és mindehhez kedvet ébresszenek, megértetve, hogy a saját életük alakulásáról és alakíthatóságáról van szó.

Évek óta látom népfőiskoláink beszámolóiban, hogy az állampolgári tudnivalók ismertetését aránylag sok egyesület vállalja. Arról azonban, hogy mindez hogyan is történik, mik ennek a tapasztalatai, nem találok feljegyzést. Lehetséges, hogy az én tájékozatlanságom a hibás, de úgy gondolom, jó lenne sokkal alaposabban bemutatni az egyes programok megvalósulását, nem feledkezve meg arról sem, hogy a résztvevők hozzájárulása miben mutatkozott meg. (Nem anyagi hozzájárulásra gondolok.) S noha népfőiskoláink más témakörökkel is foglalkoznak, talán megállapítható, hogy a közéleti-politikai kultúra fejlesztése ma leginkább sürgető szükségletünk, és ha ebben a népfőiskolák jelentős eredményeket érnének el, az nagymértékben növelné társadalmi elismertségüket, értéküket.

Maróti Andor
2013

Prof. Dr. Sári Mihály: *Életutat átfonó szál, a népfőiskola*

A népfőiskola fogalmát, történetét másodéves egyetemista koromban ismer-tem meg. Dr. Durkó Mátyás a „Magyar felnőttnevelés elmélete” óráján tudtuk meg, hogy a debreceni egyetem egykori pedagógia-professzora, az Országos Szabadművelődési Tanács elnöke, Karácsony Sándor népfőiskolai koncepciója szakmailag és módszertanilag helytálló volt, de liberalizmusa miatt bírálható. Dr. Soós Pál „magyar művelődéstörténet”-ében mint nemzeti, öntevékeny szervezetet mutatta be, s az olvasmányként feladott H. Sass Judit „A magyar népfőiskolák története” című cikke a Valóságban (1961/6.sz.) a maga korában hasznos, a szocializmusban már korszerűtlen formának tartotta. Aztán még az 1974-es államvizsgámra újra átvettem, többek között a szabadművelődés korszakának tananyagát, s ezután 10 éven át álomban sem jött elő a népfőiskola.

1982-ben megalakítottuk a Püspök-ladány Baráti Köre Egyesületet, elnöke Dr. Szűrös Mátyás, titkára Dr. Molnár László volt, s ezzel beléptünk a hazai öntevékeny szervezetek szűk körébe. Évente többször találkoztunk mi „öntevékeny közösség”-ek, s a népfőiskolára 1985-ben, mint faluszemináriumra ismertem rá Nagyvásonyban. Itt a népművelő kolléga a helyi tanácselnökkel, valamint Dr. Vitányi Ivánnal karöltve szemben álltak a Veszprém megyei párttitkárral és a megyei Idegenforgalmi Hivatal vezetőjével, a helyi iskolaigazgatóval és párttitkárral: az előbbieket a falu autonómiáját védték, a turizmusból származó bevételből akartak többet a falunak, az utóbbiak a centralizáció hívei voltak. Emlékezetem szerint Beke Pál és Sz. Tóth János kezdeményeztek „országjárásokat”, s a „másképp” gondolkodás magjait hintették el a köreinkhez önként csatlakozókban. Beke Pállal, Beke Katával, a Szekszárdról Nagykanizsára átszármazott Papp Ferivel, 14 fős csapattal bejártuk Dél-Csehországot, magyarok nyomát kutatva, a magyar közművelődés számára mintákat keresve. Emlékszem az éjszakákba nyúló vitáinkra a demokráciáról, a művelődés szabadabb formáiról

„Die Ungaren im Karpatenbecken” szakszeminárium Hajdúböszörmén yben, 1996-ban Középen az elnökség jobbról balra Kurt Aufderklamm, Dr. Eduard Jan Ditschek, Dr. Sári Mihály

– amelyek nyitogatták a szemünket a hazánkra, s a környező országokra.

Debreceni tanárságom második évében, 1987-ben ilyen háttérrel indítottam szabadon választható kurzust: „Helyi társadalom-öntevékeny szervezetek” címmel, s 1988-ban a diákjaim már Sz. Tóth Jánostól hallgatták a népfőiskolák történetét. Ebben az időben számos szakdolgozat készült el, amelyek egy-egy népfőiskolát vagy a népfőiskolai mozgalmat kutatták. A leideni egyetem professzorával Hans Kuypers-szel, s a magyar származású Katus József professzorral megismertetett Sz. Tóth János a rendszerváltás évében, s a holland professzorok több alkalommal jártak Hajdú-Bihar megyében, az egyetemen, s általuk eljutottam az európai népfőiskoláig.

1990-ben létrehoztuk Hajdúböszörményben, a német Stadtvolkshochschule típusú Hajdúsági Népfőiskolát, amelyet alapítványra építettünk. Az elnöki teendőket én láttam el, számos segítőttem közül kiemelhetjük Szalkay Lajos titkár, Dr. Nagymihályi Géza görögkato-

likus parochus nevét. Amikor a Német Népfőiskolai Szövetség Budapesti Projektirodája, Jakob Horn igazgatóval az élén elkezdte a tevékenységét Magyarországon, a népfőiskolánk 12 gépből álló számítógépet adományozott számunkra. Ez fantasztikus nagy dolog volt, több más képzésünk mellett középfokon képeztük a számítógépes szakembereket a debreceni Regionális Munkaerő Fejlesztő és Képző Központ számára, nagyvállalatoknak. A bevételeinkből könyveket adtunk ki, nemzetközi konferenciákra jutottunk el, s 1996-ban Hajdúböszörményben rendeztük meg a német-osztrák-magyar ún. multiplikátorképző szemináriumot.

A népfőiskolánk együttműködve a Tiroli Népfőiskolával, a berlini Wedding kerület népfőiskolájával, a potsdami Albert Einstein Népfőiskolával, kilenc képzők képzését szerveztünk meg Közép-Európában, évenként más-más országban.

1991-ben a hajdú-bihari népművelők körében kezdeményeztem népfőiskolák

A képzők képzése kurzus résztvevői, Glienicke Schloß Berlin, 1995.

Magyar résztvevők balról jobbra: Dr. Varga Gyula, Engler Ágnes, Hegedüs Ibolya, Bodnár Mariann, Dr. Sári Mihály, Szalkay Lajos. Jobb szélén a hátsó sorban Kurt Aufderklamm, a Tiroli VHS igazgatója és Dr. Eduard Jan Ditschek, a Wedding VHS igazgatóhelyette

A pécsváradi népfőiskola alakuló ülésének elnöksége jobbról balra: Zsáli János polgármester, Prof. Dr. Heribert Hinzen, a DVV IIZ Budapesti Projektirodájának igazgatója, Horváth Józsefné projekt-koordinátor, Dr. Sári Mihály egyetemi docens, intézetiigazgató

létrehozását: Hajdú-Bihari Népfőiskolai Tanácsot alakítottunk, ismét elnöki funkciót vállaltam el, a titkár Új Imre lett, aki mögött egy megyényi kertbarát kör is csatlakozott hozzánk. Sok népművelő megérezte a népfőiskolák felszabadító erejét, megértette az öntevékenység lényegét, s települési népfőiskolákkal beléptek a hálózatunkba. Berettyóújfaluból Porkoláb Lajos, Vámspércsről Szabó Jánosné, Kabáról Molnár Tamásné Kiss Gizella, Nagyrábérol Józsa Kálmánné, Földesről Krizsán Mihály és Szabó Irma, Egyekről Ugray Gyula, akik elsőként eszembe jutnak abból az időből. A népfőiskolai vezetők kurzusát is elindítottuk, s ennek keretében jártunk Ausztriában, Bécsben az Osztrák Népfőiskolai Szövetség, s annak főtitkára, Dr. Wilhelm Filla vendégeként. Felejthetetlen és kiváló bécsi szeletet ettünk, megízleltük a Sacher-tortát. Kis csapatunkat elvittem Ottakring kerület Volksheim típusú népfőiskolájába, amely 1887.január 22-én az első osztrák népfőiskolaként alakult meg.

1998-ban átkerültem a pécsi Janus Pannonius Egyetemre, s kerestem a pécsi népfőiskola megalapításához a szövetségeseket. 2000-2004 között valóban sikerült egyesületi alapú népfőiskolát indítani, amelynek a vezetője Furulyás Demeter volt. Sokat töprengtünk Sz. Tóth Jánossal azon, hogy a sokszínű kultúrával, mély művelődési tradíciókkal rendelkező Pécs miért közömbös a népfőiskolák iránt? A baloldali értékrendű városi és a közvetlen egyetemi vezetés nem díjazta

az igyekezetünket. Az egyetemi hallgatók közül viszont sokan elkötelezettjei lettek a népfőiskolának, diplomadolgozatokkal készültek a vezetésükre.

Pécsváradi lakosként itt is kezdeményeztem a népfőiskola alapítást. A malenkij robotot ismerő és a kitelepített megélő lakosságnak, a betelepített felvidékieknek volt háború előtt és utáni népfőiskolai mintája, polgári tanulóköre. Az alapító ülésünkre eljött Prof.Dr. Heribert Hinzen, a DVV Budapesti Projektirodája új igazgatója.

Itt fogékonyabb volt a lakosság, sik-

eres népfőiskolai programok zajlottak, majd egy átmeneti mélyvölgy után, egy éve TUDÁS*VÁRAD címmel működik újra Pécsváradon népfőiskolai program.

A népfőiskola fontos volt és ma is fontos az életemben. Olykor kevesebb az időm erre a munkára, máskor több, találok szövetségeseket vagy csak néhányan állunk az ügy mellé: egészében mégis a népfőiskola adta az érzést, hogy a helyi társadalomban, kistérségben, megyében a civil polgár önsors-alakításában vehetnek részt, s hogy a közösség megbecsülése, elismerése éltet, felemel.

A pécsváradi népfőiskola alapítók egy csoportja

Népfőiskolai emlékeimből

(Befejezett fejezet befejezetlen önleletrajzomból)

Említhetném a népfőiskolát, mint életem nyugalmas kikötőjét. Sajnos, ma már ez sem annyira nyugalmas. De hogy hová jutottunk, az csak onnan érthető, ahonét indultunk...

Mint afféle jólnevelt írástudó – meg persze tartalékos világmegváltó – mindig kettős lélekkel szolgáltam a „császárt” (v.ö.: adógaras). Kollektív különbékém íratlan passzusai szerint tisztességgel végeztem hivatásbeli munkámat – tanítottam, népműveltem, írtam, „mikor mi volt könnyebb”, illetőleg amire éppen szerződtem. Hűséges apostolként mindig valami olyasfajta meggyőződéssel, amelyet Lőrinc barát alias Eötvös József fogalmazott meg helyettem is a *Magyarország 1514-ben végén*:

Az igazság diadalát nem vad erőszak fogja kivívni. A nép szabaddá nem válhatik, míg azt lelki sötétség fogja körül. De ne hidd, hogy azért reményeimről lemondék. A magas cél, melyért e szív dobogott, azért, mivel el nem érhetém, még nem elérhetetlen. Nagy volt, azért látszék oly közelnek; de meg vagyok győződve, hogy az emberi nem, ha századok után is, el fog jutni oda; s dolgozni, hogy e pillanat mielőbb eljőjön, ez feladata életemnek...

Ugyanakkor ott kushadt lelkem mélyén a megsuhintott lázadó is, és már csak daczból is fölkaptam a fejem minden hangra, amely a lenyomott világból jön. Így akadtam bele a népfőiskolába.

Már a rendszerváltás szelei fújdogáltak, amikor népfőiskolai érdeklődésem kapcsán több – ha nem is egyházi, de vallásos indítékú és a maga módján felekezeti kötődésű – civil szerveződésre bukkantam, melyekben egyértelműen föl tudtam fedezni az evangéliumi szellemet, amennyiben mindannyian szociális érzékenységgel eltelve, képzetlenebb felebarátaiktól igyekeztek eltávoztatni a munkanélküliség rémét. Az egyik ilyen kis közösség a Bokor bázisközösségi mozgalomhoz tartozott, a másik az egykori KALOT nyomdokain próbált gaz-

da- és gazdaasszony-képzést szervezni a mezőgazdasági szakképzésből is kimaradó fiataloknak...

A felbuzgó tetterejű öreg kalotlegény erőfeszítéseit „díjazta” az észak-alföldi kisváros szakközép- és szakiskolájának egyik tanárnője (aki több kollégájával együtt részt vállalt a népfőiskolai munkából), hozzám hajolván valamilyen „kalot-iskolai” évnyitó vagy -záró ünnepség közben:

– Nézze, én nem tudom, maga vallásos, vagy nem. Én nem vagyok az... De azt mondom: amit a Gyula bácsi itt elkezdett, abban nem részt venni... bűn...

Lélekben összeölelgettem ezt az asszonyt, de Gyula bácsit is, aki életkorát meghazudtoló energiával ilyenétképp szolgálta az Urat...

A rendszerváltás euforikus időszakában csak úgy habzsoltam a népfőiskolákkal kapcsolatos információkat. Többféle típusal is megismerkedtem. Lassacskán aztán világosodni kezdett az elmém, hogy alapjában véve azért kétféle típus létezik (anno 1989–90 ± néhány év). Az egyik a (fentebb már példával is jellemzett) *cselekvő*, a másikat ezzel szemben akár *szenvedőnek* is nevezhetjük. Szenvedőnek, amennyiben olyan emberek keresték benne a közösségi támasztékot, akik évtizedek frusztrációjaként éltek meg a politikai véleménynyilvánítás veszélyeit és/vagy a vallási identitás kinyilvánításának kockázatát. Fórumhoz jutván végre, inkább csak ki akarták tární, amit eddig szívükbe rejtettek...

A magam részéről főleg az első típushoz tartozó „munkaerő-piaci esélyteremtő” kezdeményezéseket értékeltem, és ezeknek igyekeztem sajtónyilvánosságot adni függetlenül attól, hogy a kezdeményezők vallásos vagy szekuláris filozófiával közelítettek az egyre szorongatóbb szociális kérdésekhez. Ezekben láttam a „klasszikus” (skandináv és magyar) népfőiskolai mozgalom „egyenes ági” örököseit (mert azért alaposan utánanéztam az irodalomban, hogy mi is az a népfőiskola)...

Egy (illetőleg két) szerencsés véletlen (?) folytán megtaláltam azt a szervezetet is, amely (mint utóbb megtudtam) már

jóval a rendszerváltás előtt föl vállalta a mozgalom rehabilitációjának ügyét. Talán még '88-ban akadtam rá egy eldugott újsághírré, hogy a KALOT történetét bemutató kiállítás látható a Belvárosi templomban.

Hogy az újsághír a szemembe ötlött, az volt a kisebbik véletlen (hisz minden újságot elolvastam akkoriban). A különösebb meg az, hogy a katolikus agrárfiússági mozgalomról már jó évtizeddel korábban szerencsés voltam olvashatni egy izgalmas dokumentumot (csak akkor tájt nem a népfőiskolai motívum ragadta meg benne leginkább a figyelmemet, így a fogalom is kiesett az emlékezetemből).

A nagy műveltségű (egykori) szerzetest olvasván jöttem rá, mi az, amitől én is szenvedtem világéletemben. A merev egyreflexűség! A „vagy, vagy” kétpólusú felosztási rendszer, amelyben vagy hitvalló keresztény vagy és igaz magyar, vagy a Sátán zsoldjába szegődött komonista...

Másfelől persze azt hirdették ez időben, hogy „aki nincs velünk, az ellenünk van”. A háború után és a hidegháború idején makacs elszánással hidakat építgető, minden helyzetben „modus vivendi”-t kereső, jezsuita atya szemléletében az volt számomra a legmegkapóbb, hogy józanul tudta mérlegelni a szembenálló erők felelősségét a magyarországi közérzület (máig ható) elmergesedéséért...

Hogy a népfőiskolai mozgalomnál maradjak: hosszú évekig otthonosan éreztem benne magam. Megismervén egyetemes és hazai, vallásos és világi gyökereit, történeti előzményeit (Dánia, Finnország, Sárospatak, Érd, Nagytarcsa, Tata), s összekapcsolván történetét az irodalmi vonatkozásai kapcsán is nagyra tartott népi mozgalommal, melynek alighanem legegészségesebb gyümölcseiként ízelgettem a két világháború közti társadalmi valóságot részletesen és mélyen feltáró szociográfiákat, a rendszerváltás körül feladatomnak éreztem, hogy leg-haladóbb hagyományainak medrébe találni segítsen az újráléadó népfőiskolai mozgalom parttalan árját...

A templombeli kiállítást is rendező szervezethez, a Corvin téren működő

Magyar Népfőiskolai Társasághoz – néhány alkalmi riport után – elszegődtem állandó (külsős) lap- és könyvszerkesztőnek. A Társaság lapjának 12 évfolyama viseli a kezem nyomát...

„Referencia-munkámnak” tartom a kezdeti korszakból a KALOT egyik világi titkára, Ugrin József kéziratban heverő emlékiratainak sajtó alá rendezését. Ebben az önéletrészben elsősorban a telepesképző népfőiskola története ragadott meg, különösképpen pedig az, hogy a gazdává képzett fiatalembereket földhöz juttatták és rávezették az önkéntes – dán típusú – szövetkezés útjára...

Meg persze nagyon értékeltem a karizmatikus (egykor színészként is működő) népfőiskola-szervező diplomáciai érzékét, ahogy mindenféle rendű-rangú emberrel szót tudott – és akart – érteni...

És értékeltem benne azt az igyekezetet – amit Nagy Töhötömben is –, hogy lényegében előítélet-mentesen, csakis személyes tulajdonságaik-értékeik alapján „osztályozza” a partnereit, s általában az embereket...

Aztán szerkesztettem még egy dokumentumgyűjteményt a magyar népfőiskolai mozgalom „újrászületésének tíz esztendejéről” (1988 és 1998 között). Nagy sóhajtásokra – s olykor mosolyra – készítő korszak volt ez, különösen az első két-három esztendő. Címek és alcímek az egykorú sajtóból: „Kereszténydemokrata népfőiskola”; „Szocialista népfőiskola”; „Mentálhigiénés népfőiskola”; „Népművészeti népfőiskola”; „Nemzetiségi népfőiskola”; „Az első cigány népfőiskola”...

Egyelőre „minden virág virágozhatott”, minden értékközvetítő közösség „árusíthatott” a népfőiskola gyékényén, csak-hogy amikor a demokrácia némiképp megvetette a lábát (vagy így érezte), elkezdődött az osztozkodás meg a kiszorítási. Különböző szövetségek meg kamarák alakultak és pártfedezékek mögül eregették egymásra szájról indítható aknáikat. A magam részéről igyekeztem óvni a mi Társaságunkat a bárhová való elköteleződéstől. Ez eleinte nem is volt nehéz, lévén mindenféle politikai kötődésű ember a tagjaink között, akiket egyelőre összetartott a közös szociális elkötelezettség. „Nem egyetlen ciklusra szerveződünk” – szoktam volt mondogatni, és a vezetőség hasonlóképpen vélekedett.

Szerencsére az uniós várakozások is egységet követeltek. Valamiféle civil Kánaánra gyúrtunk... Az ígért El-

dorádójára, ahol ugyan még a forint is euróból van, de nem hogy nem kell dolgozni érte, hanem sőt inkább: LEHET!... Mert igenis dolgozni akartunk legjobb tudásunk, erőnk és „kompetenciáink” szerint... De amikor aztán megvolt a csatlakozás és „mégsem volt este”, némi leeresztés is tapasztalható volt sorainkban, amiből ha nem is egyenesen, de következett, hogy a tagság bizonyos része új ethosznak kezdte érezni szükségességét...

E hiányérzetbe robbant be a 2004-es decemberi népszavazás (mely nem is annyira a határon túli magyarok sorsát érintette, mint inkább a határon inneniekét)...

Valamelyik elnökségi tagunk kitalálta, hogy e-mailen körbekérdezi tagtársait a témáról, nem rejtve véka alá saját nézetét sem.

Természetesen majd’ mindenkinek voltak (vannak és lesznek) pályázati sérelmei – minthogy a civil szféra egyre inkább állami és uniós forrásokra szorul –, melyeket gyakran nem is egészen alaptalanul ró fel a kárvallott a kormányzatnak...

A pályázati rendszer sajátosságai közé tartozik azonban (egyebek közt) az is, hogy lehetnek olykor nyertesei. Történetesen néhány erősebb népfőiskolai szervezetnek is sikerült megfelelő szakmai partnerekkel együtt uniós felnőttképzési projektekbe kapcsolódnia. Az efféle tevékenységi lehetőségek többnyire erősítik a lojalitást meg a (jó értelemben vett) pragmatikus gondolkodást (miként a frusztráció természetesen az ellenkező irányban hat)...

Tudvalevőleg mindig kettőn áll a vásár, és örök kérdés marad: a tyúk volt-e előbb, vagy a tojás. Ám történetileg valahogy úgy alakult, hogy retorikában az egyik „oldal” mindig erősebb volt (ügyesebben is bánt a nemzeti érzéssel), a nagyobb gazdasági megszorítások meg valahogy mindig a másik fajta kormányok idejére esnek (miközben nekik a szociális érzéssel kelene ügyesebben bánniuk)...

Nem szeretnék abba a közkeletű hibába esni, hogy egyetlen motívumra vezesse vissza honfitársaim magatartását – de ugyanilyen hibának tartom, ha akár egyetlen ismert motívumot is figyelmen kívül hagyunk. Szerencsére ma már tudjuk, hogy a lét nem szükségszerűen határozza meg a tudatot... De azért arra nézvést is vannak tapasztalataink, hogy a tudat olykor kihat a létfeltételekre...

Persze, mivelhogy emberek (nem vadak: elmék [is]) vagyunk, ilyen esetekben sem teljes körű az ok-okozati összefüggés...

Az utóbbi egy-két évben a hőskor(ok)ra emlékezve próbálok optimista módon szemlélni egykor szorosabb munkatársi közösségem őrlődését (míg végképp bele nem törődöm, hogy a kizöklent időt nem én születtem helyre tolni...)...

Senki sem mondta egyenesen a szemembe December Ötödike után, hogy én konkrétan hazaáruló vagyok, de azért a közhangulat szerint oda kellett sorolnom magam. Én ugyan nem kaptam meg azt az e-mailt, amelyet tenni vágyó elnökségi tagunk küldött körbe tagtársainak, de mint lapszerkesztőnek, kinyomtatva nekem is kezembe adták azt az 5–6 választ, melyek nyilvánvalóvá tették a hasadást – amely talán be sem következett volna (vagy valamivel később) a kérdés föltétele nélkül...

Az adott helyzetben magam sem maradtam néma. Nagyjából a következőket e-maileztem a körkérdés elindítójának: „Én nem fogok elmenni. Némel nyilvánvalóan nem szavaznék, igennel pedig nem fogom megélhetési politikusok biznisztét piárolni. Tartózkodásom tehát nem a határon túli magyaroknak szól, hanem a felelőtlenül föltett kérdésnek.”

Ha hallgattam volna, bölcs(ebb) maradtam volna. Ámbár, ki tudja... Mindenesetre meg kellett állapítanom, hogy a harmadik évezred eleje nem a „szofisztikált” gondolkodás virágkora...

Társaságunk – „megfogyva bár, de törve nem” – túlélte a „rianást”, én is szerkesztettem tovább a lapot, míg a pályázati források apadni nem kezdtek. Az első „aszályt” (2006–2007) még kihúztam reménykedéssel, aztán a lapszámok ritkulni kezdtek, mígnem 2009-ben hosszabb szünet következett. Amikor aztán (szűkített keresztmetszettel) ismét megnyíltak pályázati csapok, már nem jutott nekem feladat.

Danténak volna igaza, hogy aki se ide, se oda, az szív a legnagyobb (tudjuk, mi-féle bűzös léből)...

Ez lenne életem tanulsága?

Mostanában nagyon ráérek ilyesmiken morfondírozni, mert a munka – ezért, vagy azért – úgy húzódik előlem, mint a tengerapály...

Nyugodjak bele, hogy futásom véget ért?...

(Lehet, hogy soraim kicsengése kissé kesernyés, talán itt-ott keményen is fogalmaztam, de nem lennék hiteles, ha elhallgatnám, amit a témáról gondolok.)

Trencsényi Imre

A kezdeti gyergyói kapcsolatokról

1990. nyarán, amikor a székelyföldi egyetem létrehozásával kapcsolatos elképzeléseim egy időre lehetlenné váltak, kénytelen voltam a népfőiskolai oktatás által biztosított utat választani a helyi székely közösség felemelése érdekében. Gál Éva Emese – József Attila díjas költőnő – a Romániai Magyar Szó című napilapban a következőképpen foglalta össze 1994-ben a Gyergyói Népfőiskolai Társaság kezdeti tevékenységét:

„Valamikor 90-ben cikkeztünk arról, hogy Garda Dezső történelemtanár megálmodott egy Gyergyó székhelyű székely egyetemet. S mert álmát nem valósíthatta meg, megszervezte helyette a szabadegyetemet, amely 1990 novemberében alakult és 1991. július 29-én hivatalosan is bejegyeztetett a bíróságon. Kurzusi színhelye a Salamon Ernő Líceum előadóterme, de a városháza jóvoltából a Csiky-kert régi épületében tart egy szobát, ahol felszereléseit tarthatja, és fogadhatja vendégeit.

Immár harmadik tanéve zajlik a szabadegyetemen a gazdáképzés melyen minden szombaton az állattenyésztéssel kapcsolatos előadásokat Kolumbán László állatorvos tartja, a növénytermesztésről eddig, Cs. Szabó László agrármérnök értekezett, aki szakmai elfoglaltságai miatt visszalépett, és helyét Szász Zoltán agrármérnök vette át. A szabadegyetem havonta 1–2 alkalommal közművelődési előadásokat szervez.”¹

A székely gyökerekből származó gyergyói népfőiskolai mozgalmat Budapestről és Kolozsvárról is támogató szemekkel figyelték mind a Magyar Népfőiskolai Társaság, mind pedig az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület részéről.

Sz. Tóth János és Mihályfi Márta, mint az összmagyar Kárpát-medencei népfőiskolai tevékenység reális irányítói, mindent elkövettek szakmai és erkölcsi támogatásunk érdekében. Az EMKE részéről Kötő Józseffel és Dáné Tibor Kálmánnal építettünk ki szorosabb kapcsolatot. A gyergyói népfőiskola eredményei, a „nagyobb testvérek” figyelme oda vezetett, hogy az erdélyi népfőiskolai tevékenység fellendítése érdekében Gyergyószentmiklóson, háromnapos népfőiskolai együttlét keretében hoztuk létre az Erdélyi Magyar Népfőiskolai Kezdeményező Csoportot, melynek fő feladata Tündérország népfőiskolai hálózatának a kiépítése volt.

Dr. Ábrám Zoltán a marosvásárhelyi népfőiskolai mozgalom vezetője 1992-ben a következőképpen mutatta be a gyergyószentmiklósi népfőiskolai találkozót:

„A múlt században Dániából kiinduló népfőiskolai mozgalom a skandináv államok iskolán kívüli oktatásának legjelentősebb elemévé vált. Az önkéntes, autonóm és közösségi népfőiskolai szellemiség később Magyarországon és Erdélyben is elterjedt, elsősorban a falvak lakói körében teremtett új értékeket, hozzájárult az egyéni és nemzeti önismeret, valamint a szakmai felkészültség gyarapításához. A rendszerváltás viszont megakadályozta a kibontakozást, csírájában elfojtott minden ez irányú törekvést.

Majdnem félszázad múltán, az eddigi tiltásoktól (részben) szabadulva újból igény és lehetőség mutatkozik az életnek tanulás hagyományainak a felélesztésére, az európai minták átvételére. Az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület kezdeményezésére, a Magyar Népfőiskolai Társaság munkatárs előadójának részvételével, a Gyergyói Népfőiskolai Társaság tagjainak vendégszeretettel elve sor került a hazai népfőiskola szervezők első országos tanfolyamára, tanácskozására. Mintegy harminc résztvevő érkezett Gyergyószentmiklósról, majdnem mindenik magyarlakta terület képviselőjében (csak a Partium jelenléte bizonyult elégtelennek), hogy megismerje a népfőiskolák fogalmát és saját térségében megvalósítható ötletekkel gazdagodjon. A háromnapos, bentlakásos, ízig - vérig együttlét, „oktatók és diákok” között, a kölcsönös tanulás, az önkéntes hivatástudat, a tartalmi és gyakorlati ismeretátadás – mind, mind valódi népfőiskolai jegyek.

Egyébként nincsenek éles határvonalak az elterjedtebb szabadegyetemi előadások és a népfőiskolának nevezhető ismeretterjesztés között. Hiszen a bálványosi társadalomtudományi hét már inkább népfőiskolának mondható, és szellemiségüket tekintve, csíráknak tekinthetők az itt-ott körök, tanfolyamok, elő-

¹ Gál Éva Emese: Egyetem helyett szabadegyetem. In Romániai Magyar Szó, 1994. január 22-23.

² Ábrám Zoltán: Nevet kapott az a valami. In Romániai Magyar Szó, 1992. május 16-17.

adássorozatok. Csak még nem nevezzük nevükön őket. Kivételt képeznek a házigazda gyergyóiak, akik Garda Dezső tanár irányításával négyhónapos gazdaképző kurzust szerveztek, amelynek végeztével a hallgatók jelképes oklevelet kaptak.

A népfőiskola-szervezők találkozóján előadások hangzottak el a népfőiskola eredetéről, fejlődéséről és mai helyzetéről, szervezési és módszertani kérdéseiről, a gazdaképzés módjairól, valamint a Magyar Népfőiskolai Társaság pályázati rendszeréről és nemzetközi kapcsolatairól. Példák sorakoztak fel múltból és jelenből, videofilmek szemléltették az elmondottakat, volt parázs vita és jó néhány kérdésre igyekeztek választ adni maguk a résztvevők.

Mindenki egyetértett abban, hogy lehetőség szerint rendkívül fontosak a helyi kezdeményezések, hogy a népfőiskola – akárcsak más közművelődési formák – határozottan segíti a kisebbségi lét nehézségeinek az elviselését, ugyanakkor alapvetően fontos a határokon túlra, más kultúrák irányába való tekintés is.

Végül nevet is kapott az a valami, ami körül a beszélgetés folyt és létrejött az Erdélyi Magyar Népfőiskolai Kezdeményező Csoport, amely az EMKE-re, kolozsvári központjára – azaz Kötő József alelnökre támaszkodik. Következő lépésként, talán néhány év múlva, amikor egyházak, önkormányzati szervek, szakmai, kisgazda vagy ifjúsági szervezetek, csoportok kibontakoztatják népfőiskolai elképzeléseiket, és a kezdeményezések lassacskán egyfajta mozgalmat alkotnak, akkor létrejöhet egy közös fórum, a jövő erdélyi népfőiskolájának irányító magja.

Addig is köszönjük meg a magyarországi előadóknak (Fodor Katalin, Mihályfi Márta, Sz. Tóth János, Pető István), a szervezőknek és kezdeményezőknak egyaránt, hogy megtették ezt az első és oly szükséges lépést.”²²

A Magyar Népfőiskolai Társaság és a Gyergyói Népfőiskolai Társaság egyik legjelentősebb közös rendezvényét az 1992.

október végén szervezett Nemzetközi Történelem Konferencia jelképezte. A konferencia programja a következőképpen mutatott: 1992. október. 23.

Sz. Tóth János: A magyar népfőiskolai mozgalom múltja és jövője

Demény Lajos: Erdélyi fejedelmek székely politika

Obomi Teréz: Erdélyország jövedelmei és kiadásai 1602-ben

Hiller István: Habsburg diplomácia Zsitvatorok után

Tüdős Kinga: Székelyföld társadalma az 1635. évi összeírás alapján

Várkonyi Ágnes: Az erdélyi fejedelemség önállósága és az európai hatalmi egyensúly a török kiűzése után Európában 1992. október. 24.

Benda Kálmán: A csángó-magyarok múltja a legújabb történelmi kutatások tükrében

Garda Dezső: A székely tízesek

Imreh István: A székely falutörvények

Szőcs Gábor: A magyarországi szabadkőművesség kezdetei különös tekintettel Erdélyre

Egyed Ákos: Az agyagfalvi székely nemzeti gyűlés

Kötő József: Az erdélyi szintjatszás története

Bár a konferencia során mindegyik előadó tudása legjavát nyújtotta, számunkra a legemlékezetesebb mégis Benda Kálmán előadása volt. Nemcsak dokumentáltsága, szakszerűsége miatt, de érzelmileg is közel vitt a pusztulóban lévő moldvai magyar népcsoport sorsához.

A Magyar Népfőiskolai Társaság és a Gyergyói Népfőiskolai Társaság közötti szoros kapcsolat Sz. Tóth János nélkül nem valószínű volna meg. Ezért a gyergyóiak nevében köszönöm a „nagyobb testvér” segítségét.

Dr. Garda Dezső
a Gyergyói Népfőiskolai Társaság elnöke

Honismereti Népfőiskola Erdélyben

A hivatalos oktatáson kívüli felnőttképzés, az erdélyi népfőiskola célkitűzése ugyanaz, amit Móricz Zsigmond vallott: „Jobb polgárt, jobb hazafit, s jobb embert nevelni, ez a népfőiskola célja.” Azonban itt, a Kárpátok ölelésében, más feladat is vár rá: meg kell tanítani magyar közösségeinket úgy cselekedni, hogy megmaradjanak.

Bár hivatalosan 1994. január 29-én Kolozsváron alakult meg a Romániai Magyar Népfőiskolai Társaság, gyakorlati működése korábbra tehető. A legelső szakmai-baráti megbeszélésre 1992 őszén Gyergyószentmiklóson került sor Garda Dezső tanár szervezésében, aki akkor-tájt már népfőiskolai jellegű képzést szervezett gazdák számára. A találkozó alkalmat adott a Magyar Népfőiskolai Társaságot képviselő Sz. Tóth János és az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület vezetősége (Kötő József, Dáné Tibor Kálmán) közötti hivatalos kapcsolatteremtésre.

Sokadmagammal lelkes résztvevője voltam az együttlétnek, és az akkor még természetesnek tekinthető értelmiségi tenniakarástól fűtve máris tervezgetni kezdtük a jövőt. Így kerülhetett sor 1993 júliusában az I. Honismereti Népfőiskolára Erdélyben, a szovátafürdői kempingtáborban. EMKE-s társaim, továbbá Mester Zoltán és Mátyás Endre helyi szervezők mellett

a MNT vezetősége és Turóczyné Veszteg Rozália partnerségét élveztem, aminek következtében hét országból több mint nyolcvan résztvevővel szerveztük meg az első összejövetelt.

Országos szinten társaságunk legnagyobb eredményének tartjuk, hogy „a magyar népfőiskola szervezők Kárpát-medencei seregszemléjeként” összesen hét honismereti népfőiskolát sikerült megszerveznünk: négyet Szovátán (1993, 1995, 1997, 2004), kettőt Szentegyházán (1999, 2002) és egyet Marosvásárhelyen (2006). Ezek a rendezvények elérték a céljukat, erre bizonyították az előadások színvonala, a kiscsoportos tevékenységek módszertani felhasználhatósága, a kötelező tanulmányi kirándulás, az egységes magyar kultúrában való gondolkodás és kiemelten az esti foglalkozások közösségformáló ereje. A táborút körüli viccmondások, a közös énekléssel fűszerezett borozgatás, a kötetlen beszélgetések közösségformáló ereje mérhetetlennek bizonyult. Hiszen a népfőiskola egy olyan műfaj, ahol nincsenek éles határvonalak az előadó és a hallgató között; ahol a teleírt jegyzetfüzet és a résztvevők címlistája kiegészítik egymást.

Változatos tematikát választva tartottuk meg a kétévente várva-várt, határokon túlra is kiterjedő összejöve-

teleinket. A különböző foglalkozású, közösségszervező tevékenységet folytató résztvevőkkel megismertettük a honismeret, népismeret, népfőiskola, felnőttoktatás, műemlékvédelem és környezetvédelem, egészségnevelés, kommunikáció tudományát, és kiemelten foglalkoztunk a szórvány közművelődési helyzetével és jövőképevel. „Műemlékvédelem és környezetvédelem” címmel könyvet adtunk ki a III. Honismereti Népfőiskola anyagából.

Szervezői elégtételként szolgál, hogy évek, évtizedek távlatában is fel-felmelegítjük a közös együttléteket az egykori résztvevőkkel. Az immár történelminek mondható, megismételhetetlen pillanatok.

Egyik rendszeres résztvevőnk, Vargyas Lajosné Emőke így fogalmazott beszámolójában: „Mi, a Honismereti Népfőiskola szovátai nemzetsége, Szent István kései leszármazottjai büszke öntudattal vállaljuk a múltban gyökerező jelenünket, őrizzük és ápoljuk történelmi, irodalmi, műemlékvédelmi értékeinket, valamint az egyetakarásból és közös élményforrásból fakadó barátságunkat.” (Budakeszi Híromdó, 1997. július-augusztus).

Úgy legyen!

DR. ÁBRÁM ZOLTÁN

A Pócsmegyeri Sziget Népfőiskola története

A Pócsmegyeri Sziget Népfőiskola faluszemináriumait Benda Kálmán történész nyitotta meg 1988. december 18-án. Négy sikeres téli szeminárium-sorozatot szerveztünk, amelynek szellemi segítői többek közt Kemény Bertalan településtervező-falufejlesztő és Síklaki István alternatív közgazdász volt, majd 1995-96 telén egy-egy hétvégi program keretében szerveztünk tematikus programot.

A helyi médiumok beindításában és a „Zöld Sziget”, környezettudatos életmód és szemlélet elterjesztésében volt kiemelkedő szerepe a programokon résztvevő családoknak, önkormányzati és a Szentendrei-sziget területhasználatában érdekelt gazdálkodó szervezeteknek.

Népfőiskolánk tagjai alapították a Jékely Zoltán Kulturális Egyesületet. A helyi értékek megbecsülése, visszatanítása és a közösségépítés, a népfőiskolai szellemiség Kovách Tamás nagytiszteletű lelkészünk vezetésével, a pócsmegyeri református népfőiskola tevékenységében élt tovább az elmúlt évtizedben.

A megalakulás 25. évfordulója a meghonosodott népfőiskolai szellemiség megújítását követeli meg. Tevékenységeink:

1) Egyedülálló településtörténeti értékünk, a pócsmegyeri szérűskert feltérképezése, hasznosítási lehetőségeinek feltárása. A szérűskert-tulajdonosok megszólításával, a helyi civil közösségek és az önkormányzat képviselőinek részvételével 4 alkalomból álló beszélgetés-sorozat az őszi, téli estéken a mai helyzetről és a lehetőségekről. Fényképekkel és térképpel illusztrált ismertető füzet kiadása.

2.) „Pócsmegyeri eper – program” beindítása. A helyi kiskertekben és organikus háztáji gazdaságokban termelt és feldolgozott termékek hasznosítása.

Helyzetfeltáró, programadó fórum (konferencia) szervezése.

A konferencia témái lesznek:

- Hagyományos és modern természetési technológiák bemutatása,
- A szamóca hagyományos feldolgozása, szerepe a család élelmiszer ellátásában. (Hagyományos receptek, házi készítésű termékek kóstolóval egybekötött bemutatása.)
- Piacra termelési feltételei, termék-marketing tevékenységgel összefüggő ismeretek megszerzése iránti érdeklődés felkeltése.

A helyi természeti adottságokra és hagyományokra alapozva hosszú távú munkahelyteremtés céljából a már cég-bíráson bejegyzett pócsmegyeri székhelyű „Angyalkert Szociális Szövetkezet” tevékenységének epertermesztést elősegítő tevékenységének megkezdését készítjük elő. A manufaktúraként működő szövetkezet képes lesz a szakképzettséggel nem rendelkező helyi lakosok számára munkalehetőséget biztosítani, földiepertermesztés beindításához szolgáló palánta ültetvény létrehozása révén.

Távlati célunk, a magyar szamóca génbank létrehozása.

A program megvalósításában résztvevő partnerek:

- Budapest Környéki Népfőiskolai Szövetség – a program pénzügyi lebonyolítója, mivel a Pócsmegyeri Sziget Népfőiskola nem jogi személyiségű szervezet
- Angyalkert Szociális Szövetkezet – társfinanszírozó
- Pócsmegyeri Vata-kör – szervezési feladatok, az eddig összegyűjtött dokumentumok, fényképek biztosításával
- Pócsmegyeri Megbeszélő Kör – szervezési feladatok

Lóska Anikó szociológus
Pócsmegyeri Sziget Népfőiskola
alapítója és szervezője

Tíz éve történt: hivatalos szakfelügyeleti vizsgálata az MNT-nél

*Tíz éve történt: hivatalos szakfelügyeleti vizsgálata az MNT-nél
Részlet az MNT közművelődési feladatellátásának általános, részletes szakfelügyeletéről szóló jelentésből
2003.október 25. - 2003.december 5.*

A Magyar Népfőiskolai Társaság közművelődési tevékenységének vizsgálatát a közművelődési feladatellátás országos szakfelügyeletéről szóló 5/1999.(III.26.) NKÖM rendelet alapján rendelte el a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma Közművelődési Főosztálya

Tekintettel arra, hogy az MNT a NKÖM fejezeti kezelésű előirányzatából rendszeres és jelentős összegű támogatásban részesül, a vizsgálat tárgyát képezte mindazon szakmai tevékenység, amely a minisztériumi támogatás segítségével valósult meg, továbbá a szakfelügyelet vizsgálta a támogatás rendeltetésszerű felhasználását.

Vizsgálati tapasztalatok és következtetések

A társaság közművelődési-felnőttoktatási célú, kiemelten közhasznú civil szervezet, melyet 1989-ben jegyzett be a Fővárosi Bíróság. Országos hatókörű, ám tevékenysége az erős nemzetközi kapcsolatoknak köszönhetően messze túlnyúlik határainkon. A szervezet teljes mértékben „Eurokomform”.

Felépítése az Alapszabályban rögzítetteknek megfelelő.

Az MNT központi szerepét a Magyar Népfőiskolai Intézet tölti be. A kis létszámú munkatársi gárda hatékonyan képviseli hazánkat a nemzetközi felnőttoktatási projekteken. Képzett együttműködési rendszere széles körű.

A tagszervezetek száma, az Intézetben jelentkező munka mennyisége, a pályázatokkal kapcsolatos kapcsolatos adminisztráció és a rengeteg program komoly terhet ró a munkatársakra.

Az MNT nem rendelkezik saját ingatlanal, és ez a szervezet jövőbeli fejlődésének komoly gátja lehet. A jelen-

legi MMI-től helységek méltatlan (és drága) elhelyezést biztosítanak a szervezet számára, mely már tökéletesen integrálódott az európai uniós szervezetek közé, kivéve a működési körülményeket. Technikai felszereltsége jó, és különösen jó az a szakértelem, ahogy használni is tudják a technikát. A munkatársak imponáló szakértelemmel informatikai ismeretekkel és kiváló nyelvtudással felvértezettek, messze megelőzve a nemzetközi kapcsolatépítésben és együttműködésben sok hazai intézményt.

Az MNT kiemelten közhasznú szervezet, jelenleg több mint 100 millió Ft-tal gazdálkodik. Kettős könyvelést vezet, a számviteli törvénynek mindenben megfelelően. Táji központjai, tagszervezetei az elnyert közvetlen állami költségvetési támogatásból pályázat útján részesülhetnek. A 2002-ben elnyert 31.860.000 Ft támogatási összegből 13.225.000 Ft közvetlen utalásra került a tagszervezeteknek.

Országos pályázaton 2002-ben nyert támogatási összegek:

A szervezet fenntartásához és működtetéséhez minden évben újra és újra pályáznia kell. Az állami támogatás összege csak szolid munkabérekre nyújt fedezetet. Ezen túlmenően a programok megvalósításához pályázatot kell írni, és a pályázati rendszerből fakadóan a munka egy része tervezhetetlen. Újabb probléma a pénzügyi támogatások késedelmes megérkezése. A különböző forrásokból megszerzett támoga-

tási összegek is azt mutatják, milyen rendkívül nagy erőfeszítéseket kell tennie a civil szervezetnek a talpon maradásért, és azért, hogy egyáltalán dolgozhasson – a társadalom, a közművelődés fejlesztése érdekében.

Tartalmi munkáját tekintve az MNT kiemelt feladatként kezeli a szakmai fejlesztési háttértevékenységet és szolgáltatást, a népfőiskolák számának és tevékenységük rendszerességének növelését, és az új felnőttképzési törvénnyel kapcsolatos feladatokat.

Tevékenységet statisztikai számok tükrében is mérni lehet. A műsorok, rendezvények közül különösen a közösségi rendezvények száma és a résztvevők, látogatók száma igen magas. A tanácsadás, információ nyújtása is igen gyakori. Igen magas a külföldi részvétellel rendezett programok száma.

Az MNT nemzetközi tevékenysége, a különböző projekteken való részvétele már Magyarország uniós tagságát megelőzően is „uniós”. A táji szervezetek is aktív külkapcsolatokat építettek ki.

A táji központok, megyei szövetségek programjai között sok innovatív kezdeményezést lehet találni.

A kiadott ismerethordozók komoly tartalommal, és megfelelő köntösben jelennek meg (folyóirat, könyv, honlap egyaránt).

Az MNT hangsúlyt helyez a szakmai fejlesztési tevékenységére és szolgáltatásaira (eseménynaptár, pályázatírási tanácsadás, képzési terv, friss információk a honlapokon, műhelytalálkozók a különböző projekteken részt vevők számára stb.)

Fontos állomás az MNT életében, hogy beindította az Európai Felnőttképzési Társaság budapesti kapcsolati irodájának tevékenységét.

Az információgyűjtés és áramoltatás feladatának az MNT tökéletesen eleget tesz. Nemcsak a hagyományos eszközöket, hanem a korszerű internetet is használja arra, hogy honlapjain mindig a legfrissebb információk jelenjenek meg és jussanak el a tagszervezetekhez és a munkatársakhoz.

Javaslatok az MNT munkájának hatékonyabbá tételére

* Az idei évtől kedődően vegyen részt a kötelező statisztikai adatszolgáltatásban. Adatszolgáltatása terjedjen ki táji szervezeteire, illetve a tagszervezeteire is. Ezeket az adatokat a budapesti iroda összegezze. A statisztikában ne csak a tartalmi tevékenység, hanem például a különböző pályázatokon a tagszervezetek által elnyert támogatások is kerüljenek összegzésre.

* Az MNT törekedjen arra, hogy elhelyezésére megfelelő körülményeket teremtsen. Amennyiben önálló épületet nem sikerül szerezni, a Corvin téri épületben is előbb-utóbb felszabadulnak munkaszobák,

ha a Hagyományok Háza elkészül. A bérleti díjat azonban vitatni kell. Egy szimbólikus bérleti díj, vagy esetleges ingyenes használat érdekében az MNT forduljon kérelmével az ágazati miniszterhez, és kérelmét támassza alá a NKÖM Közművelődési Főosztályától kért véleménynel.

A szakfelügyelet a lefolytatott vizsgálat során megállapította, hogy az MNT szervezetépítő munká-

ja kiváló. Képzési átgondoltak, értékes ismeretanyagot hordoznak. Az MNT különböző kurzusai a résztvevőket a 21. századra készítik fel.

Mi változott a vizsgálat óta?

A Magyar Népfőiskolai Társaság és tagszervezetei változatlanul pályázati forrásokból tartják fenn magukat – hazai uniós pályázatokból és nemzetközi forrásokból, illetve saját tevékenységük bevételeiből, miközben a törvény által előírt minisztériumi éves működési támogatás soha nem tapasztalt mélységbe zuhant, és egy topmenedzser havi bérének felel meg. A Corvin téri elhelyezése pedig nem hogy javult volna, de az épületből történő 2004-es kényszerű kivonulás után 2012-ben visszatérve olyan fizikai és anyagi feltételeket szabtak meg a bérleti szerződésben, amely (negatívan) mindenben felülmúlja a 2003-as körülményeket: elhelyezésben és bérleti díjban egyaránt.

Szakmai munkáját és eredményeit pedig a magyar kultúra jelenlegi hivatalos vezetői nem sokra becsülik most sem.

Szerencsére az abban érintettek annál többre: programjaink iránt nagy az érdeklődés, témájuk, tartalmuk fontos az emberek számára, műveltséget, tudást próbálunk meg számukra közvetíteni, amelyek az életben való helytálláshoz és a problémákban való eligazodáshoz komoly segítséget jelenthet számukra. És nekünk ez a legfontosabb.

Ide illően idézve a szervezetünk elmúlt negyedszázadi történetét híven tükröző mottóját: „A Magyar Népfőiskolai Társaság elmúlt 25 éve a szellem győzelme, a jövő világossága, a lélek uralma, amely felülemelkedik a hiábavalóságokon és túléli azokat.”

Szerkesztői megjegyzés

Válogatott körkép a Magyar Népfőiskolai Társaság és tagszervezeteinek jelenlegi programjairól

„Van egy ház” informális székház avató a művelődés hete alkalmából Berettyóújfalun

Gazdag programkínálattal zajlott – október 12-26 – között, főként nagyváradai és berettyóújfalui helyszíneken a művelődés hete tanulás ünnepe eseménysorozat keretében.

A több mint egy tucat rendezvény egyikére a Bihari Múzeum dísztermében került sor, ahol a bihartordai népfőiskoláról (Péter Imre helytörténész) Szűcs Sándorról a Sárréti Népfőiskola igazgatójáról (Dr. Szathmári Ilona etnográfus) hangzottak el előadások. Porkoláb Lajos a megyei népfőiskolai egyesület elnöke Szigeti Tóth Jánost, mint szerzőt faggatta a Népfőiskola a XIX-XX. században címmel megjelent könyvéről. A tombolán értékes könyveket sorsoltak ki a szerencséseknek. A múzeumi eseményt követően az új népfőiskola székház épület informális bemutatására került sor. „Van egy ház”, így nevezték el a baráti találkozót és beszélgetést a Bihari Népfőiskola szervezői, az építkezés sikeres befejezése alkalmából.

Muraközi István polgármester, aki megnyitotta a rendezvényt, együtt ünnepelt a közösséggel.

Öröm-érték-felelősség

Öröm-érték-felelősség: segítő szolgálattal, képzéssel a családok

megerősítéséért egy kistérségben (TÁMOP-5.1.1B-11/2-2011-0260) elnevezésű programunk eddig közel egyéves tevékenységének összefoglalója.

A balatonfüredi kistérség 20 településén megvalósuló program elsődleges célja a családi élet és a munkavállalás összeegyeztetésének segítése, a családi életvezetés biztonságának a növelése, a családos, kisgyermekes munkavállalók és munkaadók között nem ritkán kialakuló feszültségek csökkentése, megelőzése. Közvetett cél, hogy a térségben a különböző településeken élő, leendő családmentorok tanácsadással segíteni tudjanak a környezetükben élő családoknak.

Ennek jegyében 2012 augusztusától októberig rendeztük első Beszélgetésünk a családról elnevezésű fórumorozatunkat a térség 20 településén. A rendezvényeken a családi étellel, gyermekneveléssel összefüggő kérdéseket beszéltek meg szakértők bevonásával.

2012. október végén indult és 2013. február elejéig tartott a Család és munka elnevezésű képzésünk első 80 órás része a családi együttélés problémái és megoldásai témájában.

Dátum	Téma / előadó
2012.11.28	A szeretet civilizációja – a családpolitika szerepe ma Előadó: Dr. Farkas Péter Nemzeti Családpolitikai Intézet Családpolitikai Igazgatója
2012.12.05	A család és társadalom – családmodellek régen és ma Előadó: Dr. Deáky Zita néprajzkutató, egyetemi docens, Szent István Egyetem
2012.12.12	A családi együttélés tipikus helyzetei, egymásrautaltság, szerepek a családon belül Előadó: Nagyné Kiss Mária mentálhigiénés szakember
2013.01.9	A házasság értékeinek számbavétele, a gyermekvállalás érzelmi, szociológiai háttere Előadó: Nagyné Kiss Mária mentálhigiénés szakember
2013.01.16	A család mint lelki, társadalmi, gazdasági egység, a stabil családi élet fenntartásának feltételei Előadó: Bálint Bánk, klinikai gyermekpszichológus, családterapeuta
2013.01.23	A stressz hatása a család mindennapi életére – stresszmenedzsment Előadó: Bálint Bánk, klinikai gyermekpszichológus, családterapeuta
2013.01.30	A családi életet befolyásoló külső tényezők: rokonság, munka, politika, média. A család idomul a társadalomhoz, vagy a társadalom a családhoz? Előadó: Bálint Bánk, klinikai gyermekpszichológus, családterapeuta
2013.02.06	Családsegítő tevékenységek helyben, jövőbeni tervek Előadó: Váradi Gézáne igazgató, Balatonfüredi Szociális Alapszolgálati Központ Nemzetgazdasági tervek a családpolitikában Előadó: Szalai Piroska, a nők munkaerő-piaci helyzetének javításáért felelős miniszteri biztos, Nemzetgazdasági Minisztérium

A 2013 februárjától ápriliséig tartó második, szintén 80 órás képzéssorozaton a munkaerőpiacra való felkészülés, a család és a munkavállalás állt a középpontban.

Dátum	Téma / előadó
2013.02.20	Megfelelés a munkaerő piac formális követelményeinek Előadó: Biermann Margit, egyetemi oktató, munkaerő-piaci szakértő, Pannon Egyetem
2013.02.27	Család és munkahely, élethelyzetek és szerepkonfliktusok Előadó: Porkoláb Lajos, Bihari Szabadművelődési és Népfőiskolai Egyesület
2013.03.06	A munkaadók és a család A sikeres ön bemutatás Előadó: Porkoláb Lajos, Bihari Szabadművelődési és Népfőiskolai Egyesület
2013.03.13.	A távmunka gyakorlata és jogi háttere Előadó: Tóth Adrienn, Magyar Távmunka Szövetség
2013.03.20	A rugalmas és részmunkaidős foglalkoztatás és jogi háttere Előadó: Biermann Margit, egyetemi oktató, munkaerő-piaci szakértő, Pannon Egyetem
2013.03.27	A tanuló család – A felnőttkori tanulás hatása és szerepe a családi életben és munkában Előadó: Mihályfi Márta, Magyar Népfőiskolai Társaság
2013.04.03	A családbarát munkahely jellemzői Előadó: Róbert Nóra, Szervezeti Innovációs Kutatási és Fejlesztési Alapítvány
2013.04.10	Keresztény közgazdaságtan Előadó: Szilas Roland, Corvinus Egyetem

A képzéseknek a Balatonszepezdi Népfőiskola adott és ad a jövőben is otthont.

A képzéseken a kistérség 20 településéről egy-egy fő vett (és vesz a jövőben is) részt. Nagyon lelkes, értékes csapat verbuválódott, főként kisgyerekes anyukák, de apukák is, akik elkötelezetten vállalták, hogy a jövőben családméntorként tanácsadással segítenek a településükön élő családoknak ügyes-bajos dolgaikban. Családméntoraink egy alapítvány létrehozását is tervezik.

A képzés második részével párhuzamosan indult a második fórunsorozat Összeegyeztethető világok: család és munka címmel. A szakértők közreműködésével rendezett kötetlen beszélgetéseket ugyanazon a 20 településen tartottuk, ahol korábban is, és ahol a képzések résztvevői is élnek.

A fórumok és képzések lebonyolítása mellett a szakmai vezetők felvették a kapcsolatot mind a húsz településen az önkormányzatokkal, családsegítő és kulturális intézményekkel, civilszervezetekkel és magánszemélyekkel. Több települési önkormányzattal együttműködési megállapodás is született.

Következő fontos lépés a kistérségi munkaadókkal való kapcsolatfelvétel, és támogatásuk megnyerése, a munkáltatói igények és elvárak megismerése, ami az idei nyáron végzett tevékenységek javát képezték. Balatonfüreden november 28-án konferenciát szervezünk és 2014. januárjában indul a program harmadik 80 órás képzése.

Kulturális útikalauz szolgáltatás

Újabb nemzetközi programba kapott felkérést az MNT

Az EU tagállamai kulturális politikájában az a törekvés, hogy a kultúra legyen az egész népesség számára elérhető, akár fogyasztóként, akár alkotóként. Ugyanakkor tudjuk, hogy egy visszatérő probléma: nagy társadalmi csoportok távolmaradása, főként a hátrányos társadalmi rétegek köréből.

A legmegfelelőbb megoldás ebben a helyzetben a „polgárok segítsék a polgárokat” megoldás. A programban résztvevő 6 országos szervezet – amelyek az önkéntes művészet és kultúra kérdéseivel is fog-

lalkozik – egy új „kulturális útikalauz szolgáltatás” megvalósítását tervezi, ahol az önkéntesek segítenek, hogy a helyi hátrányos helyzetű csoportokkal behatóbban megismertessék a művészetet és kultúrát.

A projekt a következők megvalósítását tűzi ki célul:

1. A szervezeti képesség fejlesztése a nem hivatásos művészeti és a kulturális szervezetek körében, hogy elősegítsék az ún. „kulturális útikalauz” szolgáltatás megvalósulását

2. Létrehoznak egy innovatív képzési anyagot és modulokat a kulturális útikalauz szolgáltatásban dolgozó önkéntesek számára

3. Új tudást, gyakorlatot, módszereket alakítanak ki a partnerek kísérleti programjai során, amelyek kínálatokat jelentenek a különböző helyszíneken, a hátrányos helyzetű csoportok számára.

4. Az Európai Kézikönyv know-how-t,

módszereket és jó gyakorlatokat fog bemutatni a kulturális útikalauz szolgáltatásról

5. Megvalósul legalább két önkéntesek és segítők számára létrejövő tanfolyami képzés

6. Az eredmények érvényesítését és a következtetéseket egy európai konferencián mutatják be, ami a tervek szerint Budapesten lesz

Milyen eredményeket várnak el a program alkotói?

- olyan új szolgáltatásokat, amelyek részben integrálni tudnak majd a nem hivatásos művészeti és a kulturális szervezetek napi tevékenységébe
- az elképzelés a megvalósítók széleskörű támogatását élvezzi majd
- segíti a hátrányos helyzetűeket abban, hogy kevésbé érezzék magukat kizártnak, s nagyobb önbizalmat nyerjenek, tapasztalatokat szerezzenek a személyiségfejlődésben és fejlesszék életminőségüket

A programban a pályázó a Kulturális Tanácsok Országos Egyesülete, Dánia

A projekt koordinátora az Interfolk Intézet a Civil Társadalomért, Dánia

Partnerek:

Országos Oral History Projekt, Litvánia
Alapítvány a Kulturális Tevékenységekért, Szlovénia

Magyar Népfőiskolai Társaság, Magyarország

Nem hivatásos Művészeti Hálózat
Egyesült Királyság

TÁMOP-6.1.2-11/1 Egészséges életmódra nevelő programok

A tíz hónapig tartó programok 2013. szeptemberében indultak Balatonszepezden, Berettyóújfaluban, Debrecenben, Földesen és Kishantoson.

Tréningek, képzések, műhelymunkák, egészségnapok, túrák szervezésével hívják fel a népfőiskolák a figyelmet az egészséges életmódra, adnak segítséget az egészséges életvitelhez.

A Magyar Zoltán Népfőiskolai Társaság

2013. NOVEMBERI PROGRAMJAI

Jávorka S. Mezőgazd. Szakközépiskola (Tata, Új út 19.)

Alkotmánytól az alaptörvényig

XI. 05.

Az Alaptörvény preambuluma és történeti narratívája

Előadó: **dr. Horváth Attila** tanszékvezető egyetemi docens, jogtörténész, ELTE

XI. 19.

Az Alaptörvény létrejötte és főbb alkotmánytani jellemzői

Előadó: **dr. Kukorelli István** egyetemi tanár, ELTE

Magyarország szomszédai – történelem

XI. 11.

Az ukrán belpolitika két évtizede

Előadó: **Dr. Fedinec Csilla**, MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont

XI. 25.

Ukrajna külpolitikája

Előadó: **Dr. Fedinec Csilla**, MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont

Tatai Református Gimnázium (Tata, Kossuth tér 11.)

A magyar irodalom története I.

XI. 7.

A XV. és a XVI. század költészete – Harc a török ellen (Tinódi, Bornemissza.)

Előadó: **Csörsz Rumen István** tudományos kutató (MTA Irodalomtudományi Intézet)

XI. 21.

Balassi Bálint költészete

Előadó: **Csörsz Rumen István** tudományos kutató (MTA Irodalomtudományi Intézet)

Vallástörténet VI. – A pápaság története

XI. 14.

A pápaság a késő reneszánsz és a reformáció korában (1450-1550)

Előadó: **Dr. Guitman Barnabás** adjunktus, Pázmány P. KE BTK, Piliscsaba

XI. 28.

Róma – a művészet fővárosa – a pápai ud-

var jelentősége a művészet pártolásban

Előadó: **Kövesdi Mónika** művészet-történész, Kuny D. Múzeum, Tata

Művelődési Ház (Tata, Váralja u. 4.)

Egészségünkért – Egészséges életmód

XI. 13.

Reflux és egyéb gyomorbetegségek

Előadó: **dr. Cseh Tamás** háziorvos, Tata

XI. 27.

Máj és epe betegségek diétái, étkezési szabályai

Előadó: **Freész Renáta** dietetikus, Tata

Károlyi - Csekonics Rezidencia (Budapest, Múzeum u. 17.)

XI. 14-15.

Részvétel az MNT negyedszázados évfordulója alkalmából szervezett konferencián

Városháza (Tata, Kossuth tér 1.)

Benda Kálmán emlék-konferencia

XI. 22.

14,30 óra – Koszorúzás a Benda emléktáblánál (Kocsi u. 20.)

15 óra – Benda Kálmán emlék-konferencia születésének 100. évfordulója alkalmából (Városháza díszterme)

Életfa Kulturális Alapítvány képzései újra indulnak 2013-ban

Képzéseink civileknek

- Civil szervezetek marketingkommunikációja (30 óra)
- Digitális esélyegyenlőség (20 óra)
- Elektronikus ügyvitel (15 óra)
- Joomla! tartalomkezelőrendszer használata (30 óra)
- Közösségi média és online-marketing alapok (30 óra)
- Online szövegírás (30 óra)
- Pályázatíró-projektmenedzser (60 óra)
- Pályázatíró-projektmenedzser I. modul (30 óra)
- Pályázatíró-projektmenedzser II. modul (30 óra)

Galgamenti Népfőiskola

2013 őszi programok

2013 szeptember 17. kedd 18 óra – Évnyitó – Kötetlen beszélgetés

2013 szeptember 25. szerda 18 óra – Salánci Judit spirituális tanácsadóval beszélgetünk

Témánk: Lelki egészségünk megőrzése jelen korunk kihívásai közepette

„Azokat az embereket szólítom meg, akik hajlandóak a saját lelki fejlődésüket fontos feladatnak tekinteni. Egy teljesen más szemszögből közelített, boldogabb, szabadabb élet alapjait tudom megismertetni. Mindenki be tudja építeni a saját életébe az elhangzottakat. Spirituális törvények és spirituális gondolkodásom alapján élem életemet és nevelem gyermekeimet. Gyermekkorom óta látom az elhalt lelkeket. Angyalok vezetnek az utamat s velük kommunikálva tudok segíteni a hozzám fordulóknak. Rengeteg más - más vallás létezik. Az, hogy ki melyik irányt választja, egyéni döntés. Felekezettől függetlenül igaz létünk, életünkben való jelenlétünk és a boldogabb jövő az, ami a cél.”

2013 október 10. – Regionális Komposztbuli

2013 október 15. kedd 18 óra – Egészséges konyha – Az elhízás veszélyei. Hogyan táplálkozunk, milyen ételeket együnk, ha fogyni szeretnénk? Főzőcske Miklós Ági természetgyógyással

Háziasszony: Botosné Anikó, Helyszín: Hunyadi utca 1. Hozzájárulás: 400 Ft/fő

2013 október 19. szombat 10 – 14 óráig PORTÉKA Készítsétek össze jó előre azokat a holmikát, amiket szeretnétek továbbadni, eladni, elcserélni.

2013 október 26. szombat – Látogatás a Szederfa otthonban

2013 november 5. kedd 18 óra – Egészséges konyha – Táplálkozási javaslatok szív és érrendszeri megbetegedések esetén. Főzőcske Miklós Ági természetgyógyással.

Háziasszony: Botosné Anikó, Helyszín: Hunyadi u. 1. Hozzájárulás: 400 Ft/fő

2013 november 23. szombat – Kisgyermekkel adventi díszkészítés a művelődési házban

2013 november 24. vasárnap – Adventi díszkészítés felnőttekkel

2013 november 26. kedd 18 óra – Író - olvasó találkozó

Hogyan javíthatjuk érzelmi intelligenciánkat és juthatunk szellemi teljesítőképeségünk csúcsára? Dr. Neil Nedley – A gondolkodás elveszett művészete c. könyv fordítója lesz a vendégünk. Előadó: Sonnleiter Károly

2013 december 10. Népfőiskolai kis-karácsony

SRÉTER FERENC NÉPFŐISKOLAI EGYESÜLET

Nemzedékek Népfőiskolája XIX. évfolyam 2013-2014.

Programkezdés minden alkalommal 14.00 óra

Helyszín: Salgótarjáni Közművelődési Nonprofit Kft. József Attila Művelődési és Konferencia Központ

2013. november 6.
Évfolyamnyitás

Önbecsülés, önbizalom növelés, megbo-
csátás

Előadó: Bettes Anna: író és oktató

2013. november 13.

Bioszféra és az ember

Előadó: Blumberger Zoltán egyetemi hall-
gató

2013. november 20.

Mihálygerge bemutatkozása Salgótarjában

2013. december 4.

Mikulás délután

Kazár Nyugdíjasaiért Egyesület ajándék-
műsora

2013. december 11.

Ikonfesztézet

Előadó: Shah Gabriella – Dornyai Béla
Múzeum ig.

2013. december 18.

Karácsonyi ünnepünk

Gondolatait elmondja: Fenyves Péter Pál
adventista lelkész

Közreműködik a Liszt Ferenc Kama-
rakórus Guthy Éva karnagy vezetésével

Súlyos alapképzettségi hiányok veszélyeztetik a jövő versenyképességünket

Mit mutatnak az OECD kutatás részeredményei

Az OECD újabb projektjének a PIAAC-nak, vagyis a felnőttek készségeit mérő vizsgálatnak az első eredményeit most tették közzé október első hetében. A több mint másfél évtizedes történetre visszatekintő nemzetközi kutatás sorozat egyetlen magyar pozitívuma, hogy a kanadai statisztikai hivatal, amely kezdeményező szerepet játszott a 90-es évek közepén a kutatás elindításában, magyar származású vezetője volt. Magyarország először a 2000-ben publikált Information Age kötetben szerepelt adatfelvétellel, s alapvető helyzetén versenyképesség szempontjából lényegileg azóta se változtatott. Ez az összkép lehangelő, mert az utolsó egyharmadban van a helyezésünk. A mostani vizsgálatban 166.000 fő 16-65 év közötti felnőtt megkérdezésére került sor 22 OECD országban és két olyan partner országban, mint Ciprus és Oroszország. A 24 ország között a közép-kelet európai, új tagok közül részt vettek a csehek, észték, lengyelek és a szlovákok. Magyarok nincsenek.(!) Pedig minden eddigi hasonló vizsgálatban rosszul szerepeltünk és a mostani 2013-as ismertetőben is, ahol hozzáférhető adatszolgáltatás alapján besorolják az országunkat, szinte mindenhol az átlag alatti a mutatónk. Mindez annak is következménye, hogy nincs általános felnőttképzésre és az alapkészség fejlesztésére vonatkozó politikánk, sosem is volt. A szakképzés politika egyik legnagyobb versenyképességi kockázatot jelentő súlyos hiánya, az általános felnőttképzés és alapkészség fejlesztés negligálása. A jelen kutatás megállapítása szerint pld. a legrosszabb helyzetű országok körében a felnőttek közel egyharmada a legalacsonyabb szintű jártassággal rendelkezik az írni-olvasni tudás és a számológépség terén. Számos országban a felnőttek majd egynegyedének nincs tapasztalata az információ-kommunikációs technológia használatáról. (Ide Lengyelország

és Szlovákia tartozik a mostani publikációban) Gondolom mi is ide sorolhatók vagyunk, ha már megspóroltuk a PIAAC kutatásban való részvételt. De hogyan spóroljuk meg a versenyhátrányokat, amelyek a 16-65 év közöttiek alapkészség hiányából fakadnak most és a következő 20-30 évben?

A PIAAC első eredményeinek magyar összefoglalása:

<http://www.oecdpublishing.org/multilingual-summaries/9789264204256-sum/html/9789264204256-sum-hu.html>

Az elkészült teljes kötet letölthető angolul: <http://skills.oecd.org/skillsoutlook.html>

a teljes kötet letölthető.

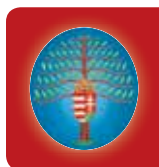
Az Európai Felnőttképzési Szövetség állásfoglalása a PIAAC-ról: <http://www.eaea.org/news.php?k=118928&aid=118928>

Az OECD PIAAC kutatásról bővebben: <http://www.oecd.org/site/piaac/>

A Magyar Népfőiskolai Társaság álláspontjáról: Élethosszig tartó tanulás –feléből harmadából MNT folyóirat 2013/2 http://www.nepfoiskola.hu/mnt_ujsag-k2.html

A témára még visszatérünk.

*Magyar Népfőiskolai Társaság –
Figyelő*

*Nemzeti
Kulturális
Alap*

Magyar Népfőiskolai Társaság

1011 Budapest, Corvin tér 8.

Tel.: 06 (20) 610 05 06

www.nepfoiskola.hu

mnt@nepfoiskola.hu